

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

FORȚA DEMOCRAȚIEI NOASTRE

Tara în exercitiul drepturilor și libertăților sale fundamentale, partidele și țara într-o puternică și cuprinzătoare sintagmă de spirit, la altitudinile care fac din acest timp o hotărâtoare și expresivă măturătoare a muncii și creației, în plenitudinea forței și identității noastre, acesta este în mare tabloul unui debut de primăvară care va avea ca semn puternic și distinctiv prezentarea la urne a electoratului românesc. Manifestul Frontului Democratiei și Unității Socialiste cheamă sub asemenea auspicii și înfățișește într-o asemenea viziune însăși imaginea noastră despre noi înșine, într-un fel care ne este și propriu și definitor. Complexitatea acestei imagini are desigur motivații politice și sociale dintre cele mai vii și se constituie într-un argument istoric care stă la baza întregii realități materiale și spirituale ca și a întregii puteri de perspectivă, a anghelului însuși în care vedem edificată pe mai departe țara, pe cele mai înalte trepte de progres și civilizație.

Manifestul Frontului Democratiei și Unității Socialiste consacra sintetic valorile și împlinirile unei legislații și propune un tablou vast, cit se poate de cuprinzător, pentru prezentul și viitorul imediat și în perspectivă, până în anul 2000. Programele economice adoptate de cel de al XIII-lea Congres al partidului constituie, așa după cum se știe, conținutul actualei platforme electorale și ne situează prin multitudinea obiectivelor economice și sociale prevăzute, la altitudinile noi de efort și inițiativă, pe treptele noi de muncă și creație, în consens cu propozițiile noastre cerințe și posibilități. Forța și dinamismul democrației noastre își spun în acest sens cuvântul hotărâtor iar sentimentul pe care îl trăim este acela al unei permanente deveniri. Avem permanentă convingere, spune secretarul general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, că încreștina națiune, întregul nostru popor vor demonstra, prin voința lor, încrederea neîmbrătată în mărețele realizări pe care le-am obținut, hotărârea de a face totul pentru a asigura ridicarea patriei pe noi culmi de progres și civilizație, înfăptuirea programului partidului, întărirea continuă a independenței și suveranității României.

Intr-o asemenea viziune și cu o asemenea stare de spirit electoratul românesc se va prezenta, pe 17 martie, la urne. Opțiunea este programată și clară, ea are temeiul și complexitatea realității materiale și spirituale a țării, faptul că s-au obținut realizări care plasează economia, industria și agricultura, știința și cultura românească în centrul unor preocupări de maximă importanță și cu maximum de relief. Văzut de aceea ca un act constituțional fundamental și ca eveniment politic de mare însemnătate, votul de la 17 martie va

Lucaefărul

TINĂR IN AGORA

Orașe din nord

Nu mi-am propus niciodată să fac o statistică a tuturor orașelor maramureșene dar, oricât de paradoxal ar suna, cind mă gândesc la locul nașterii mele (cum spune Căciugă), mă gândesc de pămînt dintre riurile Iza și Vișeu, ațit de fertilă pentru arhaicitatea tradițiilor noastre ca pămîntul, mai înțins, desigur, dintre Tîrgu și Eufra, cind încreștina să revadă Maramureșul pe ecranul interior al unei afectivități justificate cultural, oricît de fascinant ar fi satul ca leagăn primar al neamului, nu mai pot face abstracție de orașele Maramureșului și de

Continuare în pag. a 7-a

Ion Zubașcu

27 SPRE 28

Cum să spun despre suferințele lui Horea și Cloșca, (parcă unul singur, cel cu două nume, din trimeca sfîntă a neamului nostru), și despre moartea lui Crișan, și despre tăierea lui în bucăți dintr-o pornire bestială, absurdă, cum să pot înțelege suflul martorilor duși de stăpînire în fața groaznicei execuții?

Privesc ca în depărtați cosmos spre galaxii frumoșe desenate, la gravuri de epocă, însoțite de mărturie și de ecuri ale veacului luminilor, încercînd să recunoaștem în icoanele lor chipurile de țărani martirizați. Vreau să înțeleg altcum și altceva, în această noapte de 27 spre 28 februarie, anul 200, să simt în carnea mea ființa lor, nu vocea rece a timpului, ci viața lor să mă prindă și să mă înfioare. Nici o statistică nu are o rubrică a îndurării, a tălînuirii, a ființei oprite în marginea morții.

În noaptea aceasta ei erau în tennită și știau ce-i așteaptă. Intimplările celor patru luni au fost lăstate spre deslegare timpului. Ei au făcut, în bătoșuri și în fața legiutorilor. Vorbele, oricum, nu vindecă suferințele neamului. Pleacă omul de la casa lui pe drumurile împărăției, lasă nevastă și copil, luni de zile printre străini, după vorbe și făgăduieli, și se întoarce la casa poște, apoi intră în vîlvătaiele munților, cu o credință și o înaltă învățătură a dreptății popoarelor asuprite, suflul lui cu nimic mai prejos decît al celor ce aveau să apară în marile revoluții, mincia lui luminată de adevărul dreptății, ea să cunoască prețul trădării de frate, înșelăciunea și indiferența dogmei, minciuna împăratului. Care ar mai fi fost locul cuvintelor?

Ion Horea

Continuare în pag. a 3-a

CIVILIZAȚIE ROMĂNEASCĂ (VI)

Eroul din Albac

Am comemorat, la 28 februarie 1985, două veacuri de la martiriul lui Horea. Este un jubileu tragic, care ne face să ne gîndim la destinul acestui popor ce a plătit cu sînge toate visările de independență și unitate, de libertate, dreptate și propășire. De-a lungul timpului au apărut numeroase lucrări despre Revoluția românească din 1784 și despre conducătorul ei, ațit în țară și în străinătate. Alături de Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, eroul din Albac este poate cel mai cunoscut personaj al Evului Mediu românesc, încă din timpul vieții, numele său fiind de notorietate în cancelariile Europei și chiar în America de Nord, în presa și conștiința lumii. Din multitudinea de lucrări consacrate acestui legendare figuri, ca și mișcării pe care a condus-o, o aleg la această comemorare pe aceea pe care, personal, o consider cea mai împlinită: **Revoluținea lui Horea în Transilvania și Ungaria 1784-1785 scrisă pe baza documentelor oficiale de Nic. Densușianu**. Apărută la tipografia bucureșteană „Românul” al lui Carol Gôbl, în anul 1884, lucrarea a fost unul dintre cele mai vibrante omagii pe care generația sfîrșitului de secol XIX l-a adus la centenarul revoluției. Era vremea în care George Barițiu mobiliza conștiințele epocii, în „Observatoriul” din Sibiu, astfel: „Noi, românii, să nu uităm că avem să sărbătorim primul centenar al lui Horea și un alt prim centenar nu-l vom avea nicicînd, iar pînă la alt veac vor trece de-a rîndul două, poate și trei gene-

Corneliu Vadim Tudor

Continuare în pag. a 2-a

OAMENI DE ARTĂ ȘI CULTURĂ!

AVEȚI NOBILA ÎNDATORIRE DE A PROMOVA PRIN OPERE DE VALOARE IDEALURILE UMANISMULUI REVOLUȚIONAR, DE A PUNE ÎN LUMINĂ MUNCA EROICĂ ȘI VIRTUȚILE MORALE CARACTERISTICE POPORULUI NOSTRU. NUMAI TRĂIND ȘI CREIND ÎMPREUNĂ CU POPORUL, PENTRU POPOR, PARTICIPIND ACTIV LA FĂURIREA PREZENTULUI ȘI VIITORULUI PATRIEI NOASTRE, CREATORII DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ VOR CONTRIBUI PRIN OPERELE LOR LA EDUCAREA ȘI FORMAREA CONȘTIINȚEI REVOLUȚIONARE A OMULUI NOU, LA PROMOVAREA PRINCIPILOR ETICE, PROFUND UMANISTE ALE SOCIETĂȚII NOASTRE.

SĂ RIDICĂM LA UN NIVEL SUPERIOR FESTIVALUL NAȚIONAL AL MUNCII ȘI CREAȚIEI „CÎNTAREA ROMÂNIEI”! TOATE INSTITUȚIILE DE CULTURĂ ȘI ARTĂ SĂ DEVINĂ ÎN MAI MARE MĂSURĂ CENTRE ALE MANIFESTĂRII LARGI A SPIRITULUI CREATOR AL POPORULUI NOSTRU, CARE A FOST ÎNTOTDEAUNA FĂURITORUL ȘI PĂSTRĂTORUL CELOR MAI ÎNAINȚATE TRADIȚII DE ARTĂ ȘI CULTURĂ!

Din Manifestul Frontului Democratiei și Unității Socialiste

CULTURĂ ȘI SPIRIT REVOLUȚIONAR

Soarta noastră în limba română

desfășurarea Congresului al XIII-lea al P.C.R., ale cărui documente le-am cercetat și eu, ca oricare dintre scriitorii noștri, m-a dus cu gîndul, acum douăzeci de ani, la un alt Congres al Partidului nostru, cînd toți cei care azi avem peste cincizeci de ani eram considerați, și de fapt și eram, „tineri scriitori”. În vara aceea, a anului 1965, la cîteva luni după ce la conducerea țării venise tovarășul Nicolae Ceaușescu, omul de al cărui nume se va lega epoca pe care am trăit-o apoi cu toții (o epocă de adevărată literatură română, poate una dintre cele mai strălucite din istoria literaturii noastre), avea loc, la București, Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român. Era o vară caldă, fierbinte așa putea spune, cum sînt verile la cîmpie, dar căldura venea parcă și din emoția pe care o simțeam și noi, cei care, cum am mai zis, eram atunci „scriitori tineri”. Începusem să bănuim și impresia aceea va căpăta foarte repede contur și se va transforma în realitate, că de acel moment politic se va lega foarte strîns soarta noastră în limba română. A căpătat contur și

a devenit realitate mai repede decît ne gîndisem noi, cu mincia tinăra și abia-abia testată dintr-o perioadă în care fiecare scrisese cum putuse; și unii scriseseră chiar bine. Acum trebuia să scriem pentru acest popor și pentru această istorie, dar să dăm seamă, cum spunea cronicașul, și despre adevărata ființă a noastră. Îmi amintesc bine, poate nu și cu zi și ceas de ceas, ceea vară de vis a literaturii române, care era vara unei adevărate declarații de independență; dar amintirea cuprinde senzațiile de libertate morală și de slobozenie a minții și a minții. Eram tineri, ne gîndeam la Eminescu, la Blaga, la Sadoveanu și ne bucuram că Argeșii mai este încă printre noi. Printre noi nu mai era Nicolae Labiș dar în fiecare dintre scriitorii tineri de atunci mai trăia „spiritul adîncurilor”, ca de albatros căzut prea repede din înalt, al lui Nicolae Labiș. Începusem să înțelegem că, da, Labiș avuse dreptate, ge-

Nicolae Velea

Continuare în pag. a 6-a

INSEMNAȚII DE GAZETAR

Cită viață, atîta morală

Un mare prieten sustine că scriitorul se vede mai clar sau se trădează mai ușor într-o tabletă publicistică. Pareea lui e, în această privință, și părerea mea și cînd ne entuziasmăm trimitem la Marquese pentru că tocmai îl citim cu toți săptămîna de săptămîna. Dăbulete, să funcționeze și în literatura națională și o probează istoria ei prin exemple strălucite — de un fel și de altul.

Chiar dacă sînt de mult de acord cu acest adevăr axiomatic n-am încetat să mă întreb de ce se întîmplă așa. De ce pagina de gazetă e foaie de temperatură pentru forța artistică și dă un diagnostic mai ferm decît un capitol de roman? Ce anume din scriitor continuă pe tabelistul de excepție sau îl ratează?

Poate n-aș fi reușit să dezlez pentru multă vreme problema — în sensul în care am găsit eu răspunsul — dacă n-ar fi fost exercitiul practic al gazetăriei cu tot ce ține de cunoașterea lumii în care ne mișcăm. Că viața întrece literatura este opinia curentă, exactă și inexactă în aceeași măsură. Dar viața are o morală impresionantă. Există în faptul de viață un filc care organizează lumea după model antonpannesc. Această morală nu se poate forța (cum nu se poate trece peste legea gravitației, bunăoară) nici în gazetărie, și ce este mai important, nici în literatură care este invenție, dar o invenție care trebuie să fie conștientă. Publicistica asta m-a învățat: să fiu atent la adîncimea morală a vieții.

Circula în urmă cu mulți ani o istorie despre un inginer care pînă la pensie alcătuisse o plantație de ierburii perene de două hectare la unitatea unde era agronom. Pasiunea lui. Fiecare brazdă — altă plantație. Ierburii din toată lumea. Din toată țara. Mergea pe orînduri, avea o plantă pe care n-o avea, o sîpa cu briceagul, scotea de pe el cămașa, puneu cu grijă brazda în cămașă, haina direct pe piele și ducea burduzul în plantație. A îmbătrînit, s-a pensionat, n-a pîrut lua plantația la el acasă. Venea să o vadă, să-i netezească tăbățele, să scrie altele noi. În locul lui inginerul cel nou venit era din ce în ce mai deranjat că pensionarul a rămas pentru totu inginerul și atunci a dat ordin să se are plantația. Nici un tractorist n-a făcut-o.

Mariana Brăescu

Continuare în pag. a 7-a

IN PAGINILE 4-5

„LA PROHORINI” fragmente de roman de Paul Anghel

Mirela Roznoveanu

Continuare în pag. a 6-a

Camil Petrescu interpretat de...

- culegere de Paul Dugneanu -

In foarte utila colectie „Biblioteca critica” a Editurii Eminescu, criticul Paul Dugneanu, autor, pina acum, al volumului Universi imaginare...

ale unor autori de plan secund, criteriul ce s-a impus a fost acela al eficientei si functionalitatii. Formand o imagine globala a scriitorului dar si linie de forta ale operei sale...

putin reprezentativa, ce l se mai joaca lui Camil Petrescu? Este drept ca, in prefața, criticul citeaza citiva denigratori, dar acestia nu compenseaza absenta unor astfel de texte din antologie...

Valentin F. Mihăescu

Jurnalul artistului

„bucuria mea cea mare este să-mi placă o carte, un film, o sonată, un desen și să pot exprima în scris...”

ca și atunci când, lucrând prin eliminare, se flectă la nesfârșit. Fără îndoieli, lumea unui singur om viu într-o scrisură nu poate fi cuprinsă într-o carte...

ilustrat sau o lume la fel de nouă ca și lumea pe care un scriitor o creează în Jurnalul artistului. Neputem spune provincial sau provincialitate...

Costin Tuchilă

REVISTA REVISTELOR „Astra nr. 2 a.c.”

„Astra” nr. 2 a.c. e, intra-totul, un număr remarcabil prin profesionalismul sub semnul căruia este conceput. Lina directoare a publicației...

Paul Grigore analizează, succint dar revelator, poezia lui Liviu Ioan Stoiciu, iar la cronică literară A.H. Brumaru prezintă cu real simț al necesității...

Cronica

BREVIER

EMINESCUL — OPERA PUBLICISTICA. O amplă dezbateră (aproape trei pagini de revistă) dedicată...

ciene merită reținute propozițiile lui Mihail Drăgan: „Ziaristica eminesciană — zice el — nu este doar o completare sau o anexă a operei creative...”

care le-a aruncat în răscoala de la 1784”. In general, acest eseu păstrează mult din originalitatea operei lui Petre Pandrea...

A. S.

OAMENI ȘI CLIPE

Între oamenii pe care-i întâlnim în carne și oase, reperii vii pentru felul nostru de a fi, și personaje literare exemplare care ne stăruie în minte...

Toma Caragiu în seara zilei de 4 martie 1977, își fixează o întâlnire cu Marțha Bibescu dar ajunge după dispariția de Clina grande proprietății...

Eroul din Albac

Urmare din pag. 1

șici pe lângă Eminescu, mai mic cu 4 ani decât el, care venise de la intrarea în „Asociația tinerilor” de la Alba Iulia...

tru popor”. Numai că la sfârșit Densusianu mai reproduce un adagiu, care adoma unor paragrafe de lege ce le anulează pe altele, nu lăsa nici o speranță de liberalizare...

Corneliu Vadim Tudor

corneliu șerban

Din adincuri

Dincolo de iarnă și ger, primăvara o simți, o presimți — Visele noastre nepotolite o cer, o aduc dorurile noastre ferbente.

Respirați-i miresmele crude, ascultați-o : Ea vine ! Din adincuri se-aude cum suie. In voi. Și in mine.

Despre ce vorbește revoluționarul

A îndurat aici frigul foamea bătaia apăsarea zidurilor povara căușelor zimbelut clinic al zbirilor.

Reintorcându-se astăzi ca aproape oricare vizitator, pășeste tăcut pe rețele coridoare ale trecutului. Apoi, pentru cei care ar vrea să li se spună cum a fost aici, povestește câteva întâmplări vesele.

Didactică

Mulțora le rămiți, pentru sfaturi dator, la rindul nostru, dăm povețe mereu — (A fi înțelegător alții e lucru ușor, a judeca pentru tine-i mai greu)

Nu există centre de inițiere cum în fericele să-noți — (Nimeni nu învăță pe nimeni, toți învățăm de la toți).

Trecere

Mai pot încă ride la glume. Mai pot asculta un poem. Iubirii-i pot spune pe nume și încă mai pot să o chem...

Pot încă să-mi torn în pahar. Și pot pentru ceilalți să-nchin. Cu visul pot trece măcar spre sfârșit al aceluia...

Mai pot face încă greșeli. Mai pot să aduc îndreptare. Mai pot să ambr de-nodoleși și încă mai pot da crezare...

Mai pot încă-nvinge tristeți. Mai pot aștepta bucurii — (Un prag doar nu poți să înveți, ci numai la alții îl știi...)

Penultima

Mai rămăneți, mai rămăneți cu mine ; cale de-o pagină, cale de-o viață, piină-n aproapele albei tăcerii...

Pur și simplu

...Intocmai cum respir, respirind, alerg.

Teama și beția gloriei nu m-oposă.

Vuietul mulțimilor mi-e atit de departe că nu există.

Nici „înainte”, nici „în urmă”, ci numai bucuria de-a fi.

Sfîndind clasamentele, alerg intocmai cum respir...

La Petersburg, generalul Iancu Ghica era constrins la o activitate minimă. În intervalul dintre armistiții și pace, această activitate a fost ca și nulă. Tot ceea ce se petrecea important pe planul diplomatic și politic, se petrecea în afara imperiului, undeva foarte departe, la Adrianopol și San Stefano. În unele cercuri se spunea că de hotărârile de acolo avea să depindă mișcarea politică interioară a Rusiei, poate pînă la sfîrșitul veacului. Într-o ceainărie de pe Nevski-Prospect, unde se adunau mai ales intelectualii cu vederi radicale, cineva în focul unei perorații a spus :

— Dezghețul Rusiei se va produce începînd de la margini. Prin Polonia, prin Caucaz, chiar și prin Siberia !

N-a fost admisă această supoziție, cineva a protestat : — Prin Siberia ? Nu cunoașteți, în acest caz, domnul meu, cum se dezgheață fluviile siberiene, care-si debordează apele începînd de la izvoare, peste gheața precedentă. Apele calde curg năvalnic peste un pat continuu de gheață, dar, vă atrag atenția, că pînă la vărsarea în Oceanul Arctic ele îngheață din nou. Rezultat o gheață peste gheață, o gheață de o duritate geologică. La noi, domnule meu, dezghețul ar trebui să coboare de la nord la sud, așa cum am coborît și noi, în vâlturi, în decursul vremii, de la Petru cel Mare încocoare. Mai întii căldura ar trebui să cuprindă pămînturile înghețate, apoi pămînturile reci și sterpe, apoi pămînturile fertile pe care le-am cucerit abia în ultimul secol. — Va rezulta o baltă. O baltă întinsă pe două continente. Cine o va mai putea-o deseca vreedată ? Domnul Leontiev era dreptate, Rusia trebuie conservată sub un îngheț continuu.

Ba anarhistii au dreptate, trebuie să ne facem treaba pe ger. Sară gheața în aer, trăiască explozia !

Apoi Ghica i-a întîlnit pe domnul Leontiev, un aristocrat frumos și palid, care de vremea volubil numai cînd vorbea despre lumea sudului. Fusesse consul al Rusiei în Creta, apoi la Filipopol, lângă Balcanii de miază-zi, apoi la Tulcea, pe Dunăre. I se și spunea Domnul Consul, deși Leontiev se retrăsese din diplomație, cu puțin timp înainte de declanșarea războiului. Nu fusese partizanul acestui război. El opta pentru închiderea Rusiei în carapacea sa tradițională, trăind spașina față de mișcare, de orice eveniment. — La noi, spunea domnul Leontiev, evenimentele sînt întotdeauna catastrofale. Iubindu-l nu pe țară, ci pe țarevici, Domnul Consul își punea mari speranțe în succesiunea dinastică, în urcarea lui Alioșa pe tron, fapt care ar fi asigurat nu o pace provizorie, la cheremul evenimentelor, ci o pace fără sfîrșit. Peste toate, Domnul Leontiev îndrăgise sudul. Din periplul său diplomatic, Domnul Consul se interesase cu o imensă nostalgie pentru sud, pentru „lumea soarelui”. Aici, la Petesburg, ca și la el la moșie, Leontiev se simțea ca în exil. În această ceainărie de pe Nevski-Prospect, Domnul Consul a vorbit, într-o seară, câteva ceasuri, despre ruinele Acropolis, despre templele de la Palmyra, despre săpăturile de la Troia, pe care germanul Schliemann încă nu le isprăvisse.

— Așa ceva, a spus el topit în extaz, nu se găsește nicăieri. Și nici un asemenea om. Acest om al sudului trăiește în chip atit de firesc frumos, ca și cum fiecare ființă și chiar lucrurile neînșuflețite l-ar naște spontan.

— Asta cum așa e ! a admis generalul, dar Domnul Consul, în trană, nici nu l-a auzit. — Acolo frumosul nu provoacă o rupătură, a continuat el. Nici credința nu produce rupturi, dislocări, suferințe. Goethe a încetat să mai fie un barbar din clipa cînd a păsit în Italia.

— Cum puteți afirma una ca asta, domnule ?! dar Domnul Consul n-a auzit. — Cu otomanii, a continuat el, s-a întîmplat un caz asemănător. Întrînd în acel spațiu sublim, ei au lepădat rigiditatea lui etica, deși n-au izbutit să urce la beția esteticii, la katharsis...

— Chiar așa ? — Chiar așa ! a șoptit Iancu Ghica. — S-ar putea, a convenit Domnul Consul, care în sfîrșit auzise. Cînd eram în post la Constantinopol, îmi plăcea să angajez tineri turci să se bată cu pumnii pentru clișiva gologani. Era un spectacol. Pînă cînd am observat că tinerii așteți se băteau cu foc numai cînd le aruncam poli de aur cu pajura bicefală pe revers. Mureau după această monedă frumoasă...

— Intorcîndu-se la reședință și povestindu-i lui Emil cele auzite, acesta s-a îngrozit : — Cine te-a pus să frecventezi asemenea cercuri ?

— Dar ce-am făcut rău ?! a întrebă generalul, fără să priceapă. Am discutat cu un foarte simpatic domn Leontiev, dacă nu mă înșel, despre Elada, despre Italia, despre Goethe. Peste toate, mi se spusese că domnul Leontiev e un reacționar. N-am voie să discut nici c-un reacționar ?

— Aici totu-i exploziv, i-a spus Emil. Stai la reședință sau du-te la Prohorini. Acea casă, pînă una alta, e sigură !

— Nu vrei să spui că eram mai în siguranță la Constantinopol, printre asiatici, printre păgîni, decît aici, printre europeni, printre creștini !

— Ca o infirmare a celor spuse de Emil, generalul a fost invitat pentru a doua zi la un bal oferit în onoarea țareviciului, care revenise glorios de pe front. Acest eveniment festiv ar fi urmat să incheie suita de ceremonii consacrate victoriei, în care se cuprîndeau și praznice, și procesiuni, dar și baluri. La acest ultim moment festiv ar fi urmat să fie prezentă și Majestatea-Sa. Prudent,

La Prohorini

FRAGMENTE DIN ROMANUL «INTOARCEREA MORTILOR», CARTEA A OPTA DIN CICLUL «ZĂPEZILE DE-ACUM UN VEAC»

PAUL ANGHIEL

Ghica a întrebă la București dacă e oportun să dea curs invitației și a primit acordul. Invitația era în fond un semn al destinderii relațiilor între cele două țări. I s-a recomandat să participe, ba chiar să facă față bună.

Eventuala întîlnire cu țarul era importantă și dintr-un alt motiv : țarul nu răspunsese nimic la mesajul prietului, transmis prin colonelul Candiano Popescu. Aceiași mesager își prelungea misiunea pînă în Caucaz, unde ar fi trebuit să fie primit de marelui duce Constantin, dar din Tiflis nu sosise încă nici un răspuns. De la ultima întîlnire, pe peronul gării din Petersburg, similară cu o despărțire — cum și fusese — Iancu Ghica nu-l mai văzuse pe țar și nu-și îngăduia să presupună nimic despre umorarea suveranului. Lucru sigur : invitația. Pornind de la acest fapt, umorarea suveranului față de București nu putea fi decît bună.

Aceasta i-a și dat lui Ghica un început de bună dispoziție, o stare de plăcută nerăbdare cum nu cunoșcuse pînă atunci. I-a poruncit lui Ossian să-i pregătească uniforma, iar între timp să fie primit de ochii prietelui curții : telegrama de felicitare cu ocazia difteritelor aniversării de familie, scrisori de felicitare după diverse bălăli victorioase ale celor două armate, în sfîrșit câteva moțiuni ale parlamentului român adresate țarului, cum și formulele de răspuns ale Majestății-Sale. Angajat în acest drum feeric, generalul s-a simțit și mai bine — erau suficiente motive ca „cele rele să se spele”, iar la sfîrșitul lecturii a trăit regretul că nu avea o garderobă convenabilă pentru asemenea ocazii festive, de mare lux. De la soțirea pe Neva, Ghica încă nu izbutise să-și cumpere o blană nouă.

A urcat în troică în cea mai bună formă, o troică cu hamuri aurice, angajată special de Emil, iar într-o altă troică urma Emil cu soția. Au pornit mai devreme, ca să facă un tur al principalelor monumente, lucru pe care generalul de mult și-l dorea. Seara era frumoasă, fără ninsoare. În tot cursul așiei servitorimea scuturase zăpada de pe acoperișuri, balcoane, scări, făcîndu-le să strălucească. Mii de mușoni, nu măsturoase și lupeti, trebuiau să scoată zăpada metropola — cu supoziția ei de aur — de sub falșarii acoperișurilor. Marmăci, zăpada și aur, sau pînă pe acestea, Petersburg ardea ca un cercaș fraonic. Acolo, la Mamma, pășul atit zăpada, dar efectul similar și copiosier. Din zăpada, țșneau cali de bronz venite al statuiilor, pe zăpada se lăssau din zbor vulturii de bronz, încremențiți pe obeliscuri, din zăpada în țaturu apăsău țari și demnitari imperiului, care domneau pește înghețind lumea sub niște uazuri colosale. Înghețaser și hăvuzierii și apa din canale, și cerul. Și era o liniște trează, încit, deși sssau clopoteii de la troică, generalul auzea cu plăcere tic-tacul ceasului său din buzunar.

La risipa de zăpadă, marmoră și bronz se adăuga risipa de mătase festive. Două uriașe drapele de mătase scumpă cu vulturi bicefali decorau, pe verticală, fațada catedralei Sfințului Isac. O fină broderie, tot cu vulturi, dar și cu însemnele țarinei, împodobeau frontonul pensionatului Smolnii, unde își desăvîșeau educația domnișoarele din lumea bună. Apoi steaguri, păduri de steaguri, cu pilpiliul și fișitul lor rece, care puneau surdina liniștii.

Liniștea s-a spart în clipa cînd au intrat în Centru, pe Nevski-Prospect, în mișcarea feerică a bulevardului, care etala și concentra tot ceea ce avea mai scump Petersburgul în materie de vitrine, echipaje, vestimentație aleasă. Emil auzese inspirata idee ca înainte de a ajunge la Palat, să-i ofere generalului acest tur de onoare, întregindu-i astfel perspectiva asupra Veneției Nordului iarnă. Era un tur obligatoriu, după care oricine, oricît de sceptic ar fi fost, isprăvea prin a declara că Petersburgul e capitala universală a iernii. Nu oricare iarnă, iarna biruștelor !

Îlesind din centru, echipajul a oprit la peronul unei biserici de stil tradițional rusesc și vizitului de pe capră l-a poștit pe boier să coboare. Oprirea o poruncise Emil, care dorea să-i ofere generalului încă o plăcere : spectacolul sonor al clopotelor de vecheritate. — Așa ceva, dragul meu, i-a spus Emil înainte de primul dangăt, n-ai să auzi nicăieri în lume ? Si o clipă mai tîrziu : — Desigur, clopotele de la Veneția sau de la Vatican sînt la fel de muzicale, dar aici e altceva. Așa sună numai cerul nordului. A sunat

apoi cerul nordului și generalul a închis ochii, cu nădejde candidă că gîndul lui va ajunge pînă la ingeri. Ușind de toate relele, Iancu Ghica s-a simțit o clipă eliberat, ușurat de predispozițiile negre care-l bintușoră pînă atunci. Cînd s-a plece, Emil i-a dat un ghiont amical : — Acum aruncă toți gologanii, tot aurul pe care-l ai asupra-ți, ca să scapi de ghinionne și să ai noroc. Așa-i obiceiul. Ca la Fontana Trevi... — Chiar tot ? — Tot. — Și generalul s-a conformat, aruncînd cerșetorilor toți poli pe care-i avea în buzunar, chiar și banii pentru troică și pentru bacșisuri. — Și troica ? — Troica e plătită.

Troica s-a avîntat spre Palat într-o goană nebună. Era tîrziu, se aprinseseră prețutind luminile, începuse spectacolul artiștilor care a pus în fierbere cerul. Sub pilpirea curcubeielor, a ghielandelor de foc și scînteii, a trandafirilor de lumină, cupolele Petersburgului pluteau. Generalul a cerut vizitului să oprească, pentru ca din nou să nu razeze clipa sublimă. Emil avea dreptate, așa ceva nu se putea vedea nicăieri decît aici, la Petersburg. A amușit apoi, cînd pe cer, în adîncul cerului, s-a aprins o cruce uriașă, de țec. Imaginea sacră dădăuă nefiresc de mult și generalul și-a spus : — Rușii cunosc secretele cerului !

Apoi a tresărit speriat : cineva scrisse lângă el, în troică, apucîndu-l cu minile de guler și strigîndu-i ceva. Biruarul a apăsătorat domnișoara, în rușete, dar ea îi tot striga străinului ceva, în franțuzește, nu se știe ce. Străinul s-a retras în colțul saniei, s-a apărât : fata în blană l-a pus în mină un pistol, repetîndu-i nebușete aceeași formulă : — Te duci acolo, în casa crimei ! Dacă vrei să salvezi lumea, nu ezila, trage în țară.

Apoi a sărit din sanie, dar direct în mina jandarmilor, care s-au aruncat asupra ei, imobilizînd-o. — Tineți minte, a mai strigat domnișoara, zbatîndu-se și încercînd să se facă auzită, sînti Nadia Mirski. Apoi aproape fără glas : Oameni, dacă nu acționați, viț pierde tot !

— Domnișoară, a strigat generalul, clătînd-mînd de spaime, ați uitat asta ! și a fluturat spre ea pistolul, țîndu-l de țevă.

A sosit la timp Emil, care a știut să se descurce cu jandarmii. Un agent în civil a preluat pistolul, împreună cu alte corpuri de delict, niște manifeste împărsfiate în sanie. Generalul s-a mai știut ce se petrece, îl învadásă transpirația, repeta întruna : — Și acum ce se va întîmpla ?

Fiind vorba de un diplomat în post, nu se putea întîmpla nimic rău, era exclusă o reținere a diplomatului pentru anchetă. dar generalul insistă, repeta întruna : — Și acum ce se va întîmpla ?! Diridia de frig, de emoție, de neputință, avea în nări un mimos strănu : blana domnișoarei, o blană scumpă, miroșea nu a parfum ci a pușcărie. Cu un ultim efort, generalul s-a adresat oamenilor în uniformă din jurul lui :

— Domnilor, eu n-am nici o vină din tot ce se petrece la dumnezeustră. Apoi către Emil : Emil, rogu-te, nu mai merg la bal, nu pot. Atunci la soțirea în Petersburg, în mod sigur suveranul nu m-a văzut. Acum, aș prefera să nu-l văd eu. Nu pot.

Emil n-avea soluție, părea blocat. A insistat însă polcovnicul patrului de jandarmi călare, care ținea ca diplomatul să ajungă cit mai repede la destinația sa oficială. Pentru mai multă siguranță, cele două troici erau flancate de o gardă de jandarmi. Văzînd jandarmii, generalul s-a adresat din nou lui Emil :

— Emil dragă, crezi că nouă ni se poate imputa ceva ?

Dar tot ceea ce se întîmplase la bal și după bal nu se putea cuprinde într-un ra-

abia la cîteva zile după bal, Iancu Ghica a început redactarea raportului, către minister, deși nu-și venise în fire, nu izbutea nici cum să se reculegă. A scris faptele așa cum s-a întîmplat, sec, fără interpretări :

„In drumul spre Palat, o anarhistă s-a aruncat în sania mea, îndesîndu-mi în mîni un pistol și niște manifeste. În sfîrșit, după acest incident menit să pună capăt unei cariere, am fost condus la bal, sub protecția jandarmilor”.

lele compartimente ale cadrului plastic în jocul, nu totdeauna abil condus, al interpretelor. Segmentele epice detasate de spiritul operelor pot fi cel mult considerate frumoase în sine, fără a oferi o interpretare autentică cinematografică. Din păcate, prin acest film frumos la nivelul imaginii, dar deosebit de precar la capitolul invenției dramaturgice, precum și în sensul utilizării unui limbaj filmic evolut (nu descriptiv, fără forță expresivă, superficial în utilizarea montajului), cineastul dovedește încă o dată că nu întotdeauna literatura, indiferent de ce factură ar fi salvatza potențial un film.

Ajunși la Brebanu, scenaristii din oficiu lăbrăleanu nu salvează o operă cinematografică născută cu pretenții filozofice, dar evident ratată prin superficialitatea inovațiilor.

Literatura va mai continua fără îndoială să furnizeze multe subiecte de cinema. Calitatea echivalării filmice nu justifică însă întotdeauna masivul apel al regizorilor în gravă criză de inspirație. Procedînd astfel, cineastii aduc reale deserviri alt literaturii cit și spectatorilor, dintre care nu puțini vor rămîne, fie și din comoditate cu false și dăunătoare impresii (din păcate, uneori durabile) asupra operelor originale. Diferența de calitate este, de altfel, grăitoare și în cazul ultimelor realizări ale cineastului : un excelent să mori rînit din dragoste de viață, după un scenariu original și o Adela, suficient de îndepărtată de disociații analitice propuse de marile critice al „Vieții românești”.

Călin Stănculescu

teatru

Ridendo castigat mores

Cucerit de vigoarea satirei lui Mihail Zoșcenko, simulat de anume teme ale prozel și dramaturgiei scriitorului sovietic, Valeriu Parascchi a realizat la Teatrul de Comedie un spectacol omogen, de certă calitate. Cîrțile. În colaborare cu scenograful Puiu Antemir, regizorul a compus minutuos o sugestivă imagine plastică a epocii evocate (anii preluării puterii de către sovietici) în care amănuntele cele mai banale converg spre o unitate stilistică semnificativă. Astfel rampa apare ca o suprafață sensibilă ce modifică intenționat contururile, o deformantă oglindă care cu bună știință împinge lucrurile la grotescul maxim, focalizînd în colimatorul neiertător al sarcasmului vicii ce se cer sancționate, stigmatizate, extirpate din orice organism social sănătos. În consonanță cu mizeria morală, mizeria fizică a existenței infestate se înfățișează prin țevă groasă, expresioniste, în culori întinșate, putrede, murgăite. Finalul tablourilor devine un obediant lat-motiv, cosmarul unei veselii lingvare, trista agonie a unei fane sordide ce încearcă să refacă ierarhiile abia abolite. Eroii — indivizi obișnuiți marcați definitiv și irevocabil de montanități închistate sînt acei oameni de rînd

care asimilează superficial și aplică mecanic preceptele societății revoluționare, principi donatuse de formulări lozincarde care le specșez gradul de utopică, incredibilă concretă, lăsînd loc interpretărilor echivoce. Microuniversul de pe scîndurile scenei include doar (hiperbolă urmează să funcționeze retroactiv) jălnici parveniți, incipienti birocrati, demagogi în față, insignifianți impostori, obscuri carieristi — fantoze ridicole în goană după gîinării, minate de lăcomie și timorale de spaima controlului financiar, a miliției populare. Pseudo-capcane, alarme care se dovedesc false și-o agrementează conform sentimentalismului nativ cu turbiditatea de eșlan și abuzul alcoolului dătător de eșlan și bună dispoziție. Actorii respectă cu aplicație și constinciozitate scenariul regizoral (aici poate ar trebui localizată și unica hibă a montanții : absența acelei scenei care să descătuseze hazul enorm, înăbușit deocădată — sau cel puțin în seara premierei — de rigiditatea, inflexibilitatea elaborării). Antrenat în perpetua sarabandă a încercărilor generate de situația stupidă a păcătătorului păcîlit, interpretul se mențînă la un constant

potențial al sarjei categorice. De aici „saivitatea” obligatorie pentru acești „candizi” onerosi, „inocenți” și „serafice” purtători. Elementele exterioare de costum și atitudine, premerg și susțin caracterizările. Rubașca amucită în fel și chip în clipele de ezuziune sau derută îl individualizează pe responsabilul Gorbuskina (Eugen Racoti) — un mic despot pe feuda cooperativei, dar a cărui autoritate e anihilată complet în sinul familiei. Un decolteu adinc, apoi o rochie austeră însoțesc agresivitatea de cocheta intrizată și respectiv apăsătorile de matrioană neghioabă ale Antoninei Vasilevna (Juliea Strimbeanu-Weigel). O manta atoateincapătoare îl ajută în muncă pe paznicul Molmskîn (Șerban Celsoa) deșifîndînd grănit dintre galant și buzunarul personal. O jiletică prea strîmtă, ochelari de miop sînt stăvile lesne depășite de Bananov (George Dănilă), timidul contabil ce promite. Cu ochii holbați și părul vîlvoi, tînarul țighețar Ivanici (Daniel Tomescu) caută să facă față vremurilor noi. Diletanți într-ale hoției, un țist cu haina peticiată temeinic, Alioșka (Șerban Ionescu) e un năling cu pantaloni de căpăt, Steopka (Florin Anton). Purtat cu „distincție” chiar și la indispensabili, fularul îl face inconștandabil pe martorul în permanentă stare de ebrietate (Dan Tuțaru). O pecherje de ghete sclăcite sînt o găvîrată carte de vizită pentru Gusea, o lună aprigă ce nu se sfîșie să calce în străchini și la propriu și la figurat. Magdei Catone un cuvînt în plus de apreciere și laudă pentru fular de sinecătă deșifîndînd momentul de adresare directă.

Irina Coroiu

film

Adela

Familiarizat cu marile discursuri și difcultăți ale cineastului rus decisi să obțină echivalențele cinematografice ale literaturii, Mireea Veviu a abordat proza lui Ibrăileanu într-o manieră ce pune în lumină potențialitatea dramatică a analizelor psihologice, conținute de opera originală.

Ecranizînd cu rezultate diferite proze semnate de Ion Agăbiceanu, Ioan Slavici, Camil Petrescu sau alți scriitori contemporani, cineastul obișnuit cu formulele de transcriere ne oferă o lectură diferită sensibil de intențiile autorului. Îmbogățirea arii comportamentale a personajelor și apariția unor noutăți (Iuliu Drăgan, camarad de arme al doctorului Emil Codrescu, născut dintr-o intenție contrapunctică — doar, parțial acoperită în demonstrația filmică), modificări majore față de litera și spiritul operei lui Ibrăileanu situează Adela în rîndul operelor cu orice preț originale.

Dialogurile născute din monologul interior, forta amintirilor prezente în personaje, calofilia imaginii, virtuțile plastice ale decorațiilor și costumelor sugerează și împun o atmosferă fin de siecle în care relațiile personajelor par încetinite de cerebralismul relațiilor surprinse, însă, în jocuri evident

pavel peres

Dor și stea de totdeauna

Te-ai afla de oriunde,
Te-ai afla după lumini,
După roua ce răspunde
După binele ce-ani,

După umbrel de mătasă
Și în somnul meu te știu,
Pururi stea lucind în casă
Dinspre care-s veșnic viu.

Esti ecou ce tainic cheamă
Visul șoptelilor duios,
Zinic dai a mucii vamă
Pentru-al vieții basm frumos.

Dor și stea dintotdeauna
M-ai vegheat, m-ai apărat,
Soarele a fost și luna
Mina ce m-a mingiat.

Ai și-acuma ca zăpada
De la noi de prin Ardeal,
Grăul cald urzind dovada
Troiului în ideal.

Maică, maică, pin' la stele
Și mai sus tu n-ai sfințit
Albe-s drumurile mele
Așa cum mi le-ai dorit.

Ceremonie

Sudarea rece-a zilelor puzderii
Pătrunde-n gind ca-n adăpost
Trimis eram în labirintul serii
Să-odam izvor, al decantării rost.

Din vate alambicuri lucitoare
Se scot esențe grele, picuri suvă
Și de la glezne pină în cuibare
Se conturează - armurile de lână

Păreră nu-i, e viața ce se-nsumă
Pe-al ploilor versant tăiat în tîlcuri
Pornim precum un basm șoptit din humă
Pe după crinii-n țoșnete și picuri.

Urcăm încet prin aer o tăcere,
Un fruct de pret mai dur ca diamantul
Cu zimbat blind și cu mișcări severe
Știind că-n frunze tremură neantul.

Aerul tuturor

Abia de se zărea, ca iar-în iască,
Scilpea la țărnișii farul rotitor
Lumina so pe valuri să viaască
Urzind cărare pe deasupra lor,

Străfulgerase apa și pământul,
Tot ce fusese-n cale cu puțință
Chemare, sfat și intrigă de-a rindul
Chiar dezmiardarea-n taină, sub velință.

Și mai era un nume dinspre care
Capcana gurii-și întindea feadă
Culcuș unind de-a liniștii cîntare
De unde orice gînd să se aude.

De-a lungul dimineții, pe țărnișă,
Doar urme se vedeau spre-acele loc
Și-un marinar cu soarele în mină
Aașos dînd în iasca-nclinsă foc.

Dovada pădurii

Pe dedesubt și-apoi la suprafață
Izvorul eră săgetînd simbolul
De trupul mării lauda-și agat
Știrind în simbul, mai tîrziu, soborul.

Ce repezi creșteri, bolta se coboară
Răgaz nu e de aruncat năvoade,
Te-atinge-n urmă aripa de pară
Și-abia lingă liman arșița scode.

Răsuna-n trestii sporul de stamină
Fixind augurii singurului vad
Și-a razelor schimbare-i să domine
Văzduhul tot ce pîlpîie-n răsod.

Adaos pe adaos în vîlătoare
În vast suvoi iscîndu-se-n scînteie
Proporții și virtuți, ca-ntr-o prînsoare,
Mereu să-neapă, pururi să incheie.

CONFABULE

Și stringe-mă stringe-mă-n brațe
Tot în jur este rece
aud cum respirația îți îngheață
pe buze
simt cum îți se oprește singele
vîd cum îți ard ochii
sub doi bulgări de zăpadă prelunși
dar stringe-mă stringe-mă-n brațe
vreau să-ți ascult bătăile inimii.

Julian Neacșu

gabriel cheroiu

Umbră de sămînță

Vine vaca singură din munți
bucimînd în poartă cu glas mare,
ochii săi de gize-ncercănăți
amiroi a cetină și-a floare.

La fîntina lacrimilor dulci
se opresc tîrnișii să se-odape,
door tristetea cîmpului cosit
lingă dinții poate mai incape.

În apusul încă singeriu
raza de lumină nu străbate
turpurile lor acoperind
vrana unei rîni nevîndecate.

Ar ajunge de ar izbuti
pin' la duhul lapteului, să-l soarbă,
dar e-aita drum de coborît
prin pădurea oaselor de iarbă.

Taurii de mult au fost mințiți
și-au împanchiat pîlîi în frunte,
boncîntînd lor loveste surd
din ecou în culmile de munte.

Și tresar junincile în grajd
sub puterea cerbilor, spre toamnă,
sfredește tulnicul de foc
în auzul cărni și inseamnă.

A suit în șipuri mai apoi
umbră de sămînță de departe
tulburînd în vaca fără vîz
apele stîrnite peste noapte.

La soroc îl fi-va înșă dat
să se umple de săbăite,
avîrînd dînt-înșă pe pămînt
un vițel de piatră purpurie.

Malanca

Velință de malancă au bătut
războaiele țărîncilor fecioare,
să deie Fiarei chip și intrupare
precum s-a arătat din început.

Vitelului flăcău i-a bouri
la ceas țîrziu, în somn, întîia coamă
din partea inimii și-și alta țîrnă
celălalt corn, pereche, s-a ivit.

Căci pentru el de-abia s-a scuturat
în sihăstrie Cerbul de povară,
să-mpingă mugur crud din trup afară
cremenea veche, arsă de păcat.

lar carnea gurii lui s-a copt țîrziu,
nedat la fruună iedul nu întarță,
ci-ur și fereste pin'teul de parcă
și-ur și deodată ugerul pustiu.

Sămînța a-nclîțit mult mai apoi,
ter și picul verde i-a împuns sub barbă,
laptele măcii tremura în iarbă,
într-nsul ogîndindu-se-amîndoi.

Doar după nouă-ntoarcei la sălăș
i s-a făcut un semn să se ascundă
și-și frînse cornul tremurat în undă
spre a răzbi prin sible primii pași.

Din miezul ghindei strecurate-n os
a dat sub fruntea albă rădăcina,
găoaaca-nțeneală ca rășina
descîndînd pumnal de abanos.

Atunci de coama calului s-a prins
Faciorul, peste muntii, întîia dată
și-mbărbăți în șaua ferecată
de moșul său și strînsă înadins.

Așa cu burdugonul a fărmat
în fruntea fiarei piatra nestemată
ce îl orbea din carne, ca să poată
Bourul stînge ochiul lăcrămat.

Mareș descălecînd, s-a dus întîi
la Lupa cea din herb scorbîtoare,
dar o află căzută din picioră,
și doar cu duhul Apei căpătîi.

Întîi a fost hatarul de trecut
și-abia apoi botezul să-l numească,
Într-în ogrădă taurul să pască,
scurmînd omătul încă ne-nceput.

Capita lui stîrșește în pămînt
din alte mîri izvoarele de lapte,
iar junca se va lumina în noapte
de urma nerostulului Cuvînt.

Răsfîngerea în apa ei va fi
să poarte-nsemnul trudei din născare
și să petreacă la descălecare
pe voievodă cînd se va săvîrși.

Alt descălecat

S-a fost aflat cărarea cea dintîi
cu urme încă proaspete de fiare,
atît erau pecetele de-adînci
că adăa prinț-înșele a mare.

De adrește munte încă s-a lăsat
săpînd în glod capîit spîntecată,
Vaca Bătrîmă, pe grumaz cu prunc
dînspre acel descălecat odată.

Să nu-l părăsească bruma în obraz,
Cozonul s-a cuprins de admîrire,
izvoarele s-au răcolit sub el,
trezîndu-se din somnul lor subțîre.

Așa, prin întuneric, a putut
pe gîtul vitei aplecă să treacă
doar el dîntre ai săi, bătîți cu loc
și-ngenunchiați în viața lor sărăcă.

De călăuză singur i-a stat
bătîntele Bourului din vreme,
nedat i-a fost în corn a boncînt
ca să-i răspundă fiara și să-l cheme.

Și s-a deschis pădurea-n răsărit
într-o poiană albă de lumină,
vestindu-l a-oa Moldei celei mică
că moșul lui îi face semn să vină.

Descălecat de-abia s-a fost văzut
că muget a zvonit ca o părere
și-ntr-însa vaca s-a cutremurat
întegînd solie-n adiere.

Căci printre el copac s-a prăvălit
cu scorbura deschisă pentru casă,
și-acolo s-a-ntrupat Vitelul ud
în miez de noapte tot întunecosă.

La trei rotiri de rod s-a ridicat
preste păduri și-a luat în creștet luna,
și așteptă tot ce sulfă că-și venit
și că va fi acolo totdeauna.

Stăpînului s-a ogîndit în Rîu
să-și știe chipul cercuit de stele
cum dînt-în țîrniș hier i-a zălogit
tăine-său pustiiilor acale.

Și s-au lăsat apoi către Prislop
în veghe fără capăt, ca să vină
acei din moroșeni ce-au auzit
boncîntînd bour a Bucovină.

nici un gardian. Gîndindu-se la anarhista
aceea, l-a cuprins din nou spaima, spaima
de ceea ce s-ar fi putut întîmpla dacă cineva
cu intenții rele ar fi pătruns aici, dacă el ar
fi fost descoperit aici, sub dusumeaua saloa-
nelor de bal. Ce căuta aici? Grija cea mare
i-a dat-o însă absența agentului secret, care
îl însoțea ca o umbră peste tot. Acum agen-
tul lipsea, lăsîndu-l într-o neputință totală,
într-o singurătate sinucigașă. — Cum ies
de aici? s-a întrebat. Ce mă fac fără Tihon prin
Rusia! "

Ajunsesse fără să-și dea seama probabil sub
nivelul dormitoarelor. Nu se mai simțea de-
sus, cum ar fi fost normal, virtutea pașilor
de dans. Niște pași s-au auzit totuși, cineva
cobora pe o scară de lemn, foarte aproape de
el. Era o bonă, care purta în mîini o oală de
noapte. Precis, femeia ducea afară recipien-
tul de porțelan, să-l deserte undeva. A pornit
după ea, lăsîndu-se călăuzit de umbra aceea,
dar a auzit din urmă alte zgomote de pași.
S-a tras la o parte și a așteptat. Pe lingă el,
prinț-un culoar ceva mai larg, generalul a
văzut o procesiune de servitori care purtau
în mîini recipiente similare, aduse din sala-
loanele de sus. — Se află pe undeva o curte
a latrinelor, ca la orice palat, și-a spus, inse-
rîndu-se cu speranță procesiunii. Doar cîțiva
pași și scap. Cortegiul a coborît niște trep-
te, s-a deschis o ușă, generalul a simțit golul
unei curți vaste, o curte acoperită cu zăpadă.
Recipientele au fost vărsate pe zăpadă; pro-
cesiunea s-a retras. El a rămas singur, sub
o arcadă, în semitunecul acelei curți pă-
trate, care trebuia totuși să aibă o ieșire.
N-a găsit-o, era silit să-și taie drum de-a
dreptul. A coborît mai întîi, cu prudentă,
cele cîteva trepte pină jos. A izbucnit to-
tuși, a căutat niște repere. A apreciat că si-
tuația era oricum mai avantajoasă decît la
Constantinople sau la Versailles, aici era
zăpadă. Unele pete păreau curate, pete de
alb. A călcat pe prima pată albă, apoi din
pată în pată, ca pe clapele albe de pian, evi-
tînd clapele negre și țînîndu-și bicornul în
mîna.

A ajuns țîrziu la reședință, cu o sanie de
piatră. Excluz să-și fi putut regăsi tricia
printre sutele de echipaje cu vizitîi dormînd
pe capotă, în sube. Excluz să-și fi găsit pe
Emil, care în mod sigur rămăsese cu con-
soarta la bal. L-a găsit în schimb pe Tihon,
care îl aștepta pe scări, la ușă, incolăcit în
șubă.

— Înălțimea-ta, ce spaimă mi-ai tras, a
început agentul, țînîndu-se și ploconîndu-
se în fața generalului. Bine că trăiești,
multumesc-ți ție Sfîntă Treime, bine că v-a
ajutat Dumnezeu să scăpați de diavolița
aia! "

— Diavolița aceea era într-adevăr să-l bage
într-o mare încercătură, mai gravă chiar
decît răceala dintre cele două curți. Iancu
Ghica i-a cerut lui Oscar un ceai; i-a trimis
și lui Tihon un ceai, după care a încercat

— Poțitiți! l-a invitat majordomul, dar ge-
neralul a rămas pe loc suspicios. A privit
încă o dată în sus, apoi spre Emil, căutînd o
asigurare în ochii acestuia:

— Precis nu cade?
— Ce țî-a venit?
— Nu țî-am spus că azi am ghînlon?

Și-a regăsit apoi rapid locul în șirul diplo-
matilor care-l așteptau pe suveran, același
loc, între ambasadorul Greciei și consulul
Serbiei, la mică distanță de ambasadorul
Austro-Ungariei, aflat acum în formă bună,
pe deplin restabilît ca sănătate. Acesta scă-
pase deci de blestemată „influență”, cu stră-
nut, care era să-l compromită la precedentă
întîlnire cu țarul, el însă nu. Cînd Majestă-
țile Lor au apărut, în sfîrșit, Iancu Ghica
simțea cum se apropie de el, cu pași fatali,
clîpa grea, furnicîndu-l premonitori pe nări.

— Je voudrais bien que la Roumanie se
rappelle les services, que la Russie... "

Generalul și-a reprimat cu toată forța stră-
nutul. A reținut fraza, apoi a doua frază a
suveranului, apoi a observat — catastrofă! —
că și țarina vrea să-l spună ceva, să-i adre-
seze o întrebare. Generalul trebuia deci să
rabde. Avea știre că Maria Alexandrovna do-
rea să-i transmită un gînd bun prințesei de
la București, el s-a înclinat ceremonios, a
așteptat mesajul, dar — salvare! — împă-
ratul a intrerupt-o pe țarină, a împins-o îna-
inte, destul de brutal, silînd-o să treacă mai
departe, către un alt personaj. Deci salvare,
dar de fapt încă o catastrofă!

„Paroles et jeu de scène se passent de
commentaires”.

Lui Iancu Ghica i-a și scăpat strănutul, un
strănut dur cu un cutremur al danturii, în
chipa în care augusta pereche abia treuse
pragul spre celălalt salon, iar zgomotul a
provocat — în mîntea lui — o năruire de
candelabre, urmată de o cădere a dîntilor.
Și-a dus mîna la față, dinții erau la locul
lor, în schimb, nu l-a mai văzut pe Emil, pro-
babil fugise. El însuși s-a împlicat — în-
cepuse balul! — s-a rezemat de o ușă, a
deschis apoi cea ușă, a ieșit pendulînd pe
un culoar, a nimerit pe niște scări, a urmat
acele scări care tot coborau, coborîndu-l.
Coborîrea, similară cu o rostogolire, l-a liniș-
țit, dar ajungînd jos și respirînd, își dădea
seama că-i va fi cu neputință să mai regă-
sească drumul de întoarcere.

Din rumoarea saloanelor și din acordurile
muzicii care se dezvăluiseră, între timp, ge-
neralul s-a trezit, brusc, într-un spațiu al tă-
cerii și al întunericului. Sub palat, nimeni,

— „Aș dori ca România să-și amintească
imensele servicii pe care Rusia l-le-a adus,
și singele pe care l-a vărsat pentru ea.”

— „Mi se pare că ea (România) ă uită foar-
te ușor.”

— „Cuvînte și joc de scenă se scutesc de
comentarii.”

— „Rusia de azi nu înțelege rostul unei
opoziiții legale, care să atragă nemul-
țumirile publice și să le canalizeze în
folosul societății. Opoziția fiind aici
ilegală, are fatal un caracter distructiv
și antisocial. Ca și la otomani.”

„Aș dori ca România să-și amintească
imensele servicii pe care Rusia l-le-a adus,
și singele pe care l-a vărsat pentru ea.”

— „Mi se pare că ea (România) ă uită foar-
te ușor.”

— „Cuvînte și joc de scenă se scutesc de
comentarii.”

— „Rusia de azi nu înțelege rostul unei
opoziiții legale, care să atragă nemul-
țumirile publice și să le canalizeze în
folosul societății. Opoziția fiind aici
ilegală, are fatal un caracter distructiv
și antisocial. Ca și la otomani.”

port, și generalul a mai amînat o zi redac-
tarea. Apoi a preferat calea, cu mult mai
simplă, a unei telegrame de informare, în
care evenimentele să fie rezumate. A sărit
peste incidentul cu anarhista, trecînd direct
la ceremonie, la momentul sosirii cuplului
imperial:

„Țarul și țarina trec prin fața noas-
tră, la braț, oprindu-se în dreptul fie-
căruia pentru a ne adresa cite un
cuvînt. Cînd împăratul s-a oprit în
fața mea...”

A șters fraza descrisivă, trecînd la esen-
țial. Nu era importantă mecanica ceremoniei,
ci strict ceea ce-i spusese țarul:

„Je voudrais bien que la Roumanie
se rappelle les services immenses, que
la Russie lui a rendus et le sang qu'elle
a versé pour elle.”

Cu toată emoția care îl covîrșise, generalul
s-a chinut atunci să țînă mîntre cuvintele
pină la silabă, ca să le poată raporta la Bucu-
rești. Cu atît mai mult cu cit suveranul a
împutat reprezentantului României, în a
doua propoziție, tocmai uitarea vinovată:

„Il me semble qu'elle (la Roumanie)
l'oublie trop facilement.”

Generalul a vrut să încheie telegrama cu
o formulă care să rezume situația: „Paroles
et jeu de scène se passent de commen-
taires”, dar situația era recalcitrantă, nu se
lăsa lesne rezumată, pentru a înțelege
ceva din cele ce se întîmplaseră, generalul
era silit să desfășoare povestea înapoi.

La palat, grație acelei întîmplări nenor-
cite cu anarhista, sosele cu întîrzieri, cînd
toate spațiile pentru adăpostirea sănilor erau
ocupate — mii de troici și echipaje luxoase,
cînd asudat de emoție, îngheatat de ger și de
frîcă, generalul a simțit că-l furnică gutu-
ralul. I-a și spus lui Emil:

— Aibi grijă de mine, sînt sigur că mi se
va întîmpla ceva rău!

A dat să intre, dar un majordom politicos
l-a rugat să mai aștepte o clipă în vastul
hol: de sus, dintr-un uriaș candelabru, că-
zuse, tocmai atunci, o luminare aprinsă. De
ce trebuia ca tocmai lui să l se întîmple și
asta! Dar a așteptat liniștit, se silea să fie
liniștit, să treacă peste neplăcuta surpriză.
La locul accidentului a și sosit un pluton de
valeți, foarte aferați. Bucucașul candelabru
trebuia coborît din plafonul vastului hol, ca
să l se schimbe luminările. Urma să se în-
treprîndă o manevră rapidă, dar și prudentă,
ceea ce s-a și făcut. Sub ochii generalului,
rămurosul copac din bronz aurit s-a lăsat ca
și singur în jos, pină pe dalauț de marmură,
unde și-a etalat cele cîteva etaje de crengi
metalice, cu palmele de cristal, în care slui-
torii au plantat sute de luminări noi. Lumi-
nările au fost rînd pe rînd aprinse, apoi co-
pacul greu de cîteva tone a fost tras cu scri-
peții în sus, într-o pendulare lină, care, pină
la urmă, s-a oprit.

— Poțitiți! l-a invitat majordomul, dar ge-
neralul a rămas pe loc suspicios. A privit
încă o dată în sus, apoi spre Emil, căutînd o
asigurare în ochii acestuia:

— Precis nu cade?
— Ce țî-a venit?
— Nu țî-am spus că azi am ghînlon?

Și-a regăsit apoi rapid locul în șirul diplo-
matilor care-l așteptau pe suveran, același
loc, între ambasadorul Greciei și consulul
Serbiei, la mică distanță de ambasadorul
Austro-Ungariei, aflat acum în formă bună,
pe deplin restabilît ca sănătate. Acesta scă-
pase deci de blestemată „influență”, cu stră-
nut, care era să-l compromită la precedentă
întîlnire cu țarul, el însă nu. Cînd Majestă-
țile Lor au apărut, în sfîrșit, Iancu Ghica
simțea cum se apropie de el, cu pași fatali,
clîpa grea, furnicîndu-l premonitori pe nări.

— Je voudrais bien que la Roumanie se
rappelle les services, que la Russie... "

Generalul și-a reprimat cu toată forța stră-
nutul. A reținut fraza, apoi a doua frază a
suveranului, apoi a observat — catastrofă! —
că și țarina vrea să-l spună ceva, să-i adre-
seze o întrebare. Generalul trebuia deci să
rabde. Avea știre că Maria Alexandrovna do-
rea să-i transmită un gînd bun prințesei de
la București, el s-a înclinat ceremonios, a
așteptat mesajul, dar — salvare! — împă-
ratul a intrerupt-o pe țarină, a împins-o îna-
inte, destul de brutal, silînd-o să treacă mai
departe, către un alt personaj. Deci salvare,
dar de fapt încă o catastrofă!

„Paroles et jeu de scène se passent de
commentaires”.

Lui Iancu Ghica i-a și scăpat strănutul, un
strănut dur cu un cutremur al danturii, în
chipa în care augusta pereche abia treuse
pragul spre celălalt salon, iar zgomotul a
provocat — în mîntea lui — o năruire de
candelabre, urmată de o cădere a dîntilor.
Și-a dus mîna la față, dinții erau la locul
lor, în schimb, nu l-a mai văzut pe Emil, pro-
babil fugise. El însuși s-a împlicat — în-
cepuse balul! — s-a rezemat de o ușă, a
deschis apoi cea ușă, a ieșit pendulînd pe
un culoar, a nimerit pe niște scări, a urmat
acele scări care tot coborau, coborîndu-l.
Coborîrea, similară cu o rostogolire, l-a liniș-
țit, dar ajungînd jos și respirînd, își dădea
seama că-i va fi cu neputință să mai regă-
sească drumul de întoarcere.

Din rumoarea saloanelor și din acordurile
muzicii care se dezvăluiseră, între timp, ge-
neralul s-a trezit, brusc, într-un spațiu al tă-
cerii și al întunericului. Sub palat, nimeni,

— „Aș dori ca România să-și amintească
imensele servicii pe care Rusia l-le-a adus,
și singele pe care l-a vărsat pentru ea.”

— „Mi se pare că ea (România) ă uită foar-
te ușor.”

— „Cuvînte și joc de scenă se scutesc de
comentarii.”

— „Rusia de azi nu înțelege rostul unei
opoziiții legale, care să atragă nemul-
țumirile publice și să le canalizeze în
folosul societății. Opoziția fiind aici
ilegală, are fatal un caracter distructiv
și antisocial. Ca și la otomani.”

„Aș dori ca România să-și amintească
imensele servicii pe care Rusia l-le-a adus,
și singele pe care l-a vărsat pentru ea.”

— „Mi se pare că ea (România) ă uită foar-
te ușor.”

— „Cuvînte și joc de scenă se scutesc de
comentarii.”

— „Rusia de azi nu înțelege rostul unei
opoziiții legale, care să atragă nemul-
țumirile publice și să le canalizeze în
folosul societății. Opoziția fiind aici
ilegală, are fatal un caracter distructiv
și antisocial. Ca și la otomani.”

plastică

Bursieri și provinciali

Galeria de la parterul „Căminului
artei” a găzduit, cu discreție și pieta-
te, două evenimente artistice succesive.
Mai întîi, surprinzătoare apariție
bucureșteană a unei grafice provinciale
— brăsoveana Marcele Rădulescu.
La a treia sa expoziție personală,
gestul artistei se săvîrșise în plină
maturitate creatoare, cu o rigoare și
mestehugul și o pasiune a dăruirii
artistice mai rar întîlnite în ultimii
ani. Un instrument simplu, evocînd
cu distincție epocile de aur ale deseu-
nului în creion, țîs, cărbune sau cre-
ioane colorate, îl îngăduie artistei o
maximă concentrare a conceptelor
grafice, pe care le elaborează de-a lungul
unor trasee identice bine conduse.
Un respect deosebit arătat virtuților
perene ale desenului eliberează vizi-
unile artistice de imaginile sablon. Con-
strucțiile ei grafice apar descompuse
în planuri constitutive, ce urmează u-
nei versatilități analitice de mare raf-
inament și în interiorul căreia demar-
sul artistei reface o ambianță sensibilă
cu aparente reale. O proiecție în real,
de fapt, a unei filosofii sui-generis a
realului. Căci artista nu propune nu
altă imagine cit concepte vizualizate,
stări de spirit ale unei existențe reale.

De aceea, panourile desenate ale Mar-
cele Rădulescu reprezintă, într-o vi-
ziune originală, „Spații ocrotite”, „Spa-
ții inoblate” (adică, Pămîntul — Ma-
rea — Muntele — Aerul) și „Elemente
inoblate” (Copaclul — Fructul). O
triadă a unei realități fundamentale,
pe care desenul Marcele Rădulescu o
sustine într-o manieră foarte modernă
cu forță de convingere, dînt-un un-
ghi de vedere insolit și cu o perfec-
tă stăpînire a mijloacelor de expresie.
Această galerie, într-un al doilea act
spectacular consumat în acest miez
geros de iarnă, găzduiește expoziția
„bursierilor” en-titre Ignat Ștefanov
— pictură; Mircea Dariu Dup și Clau-
diu Filimon — sculptură; Ioana Bă-
trînu — grafică; Carmen Paul Ioan-
— artă decorativă; Florin Herasim —
scenografie. În total, expoziția se pre-
zintă drept o remarcabilă pleoară
pentru continuarea acestei forme de
încurajare instituționalizată a tinerelor
talente.

Fiecare artist prezent în acest cadru
de expunere își sustine „partitura” cu
mijloace expresive și stilistice deplin
asimilate. Nu ne aflăm în fața unor
virtuo

FANTASTICUL, DIMENSIUNE A „PROZEI SCURTE” ROMĂNEȘTI ION CREANGĂ

VI. „Fovestea lui Harap-Alb”, sînteză
a basmului românesc (7)

Uzurator de profesie, așadar, Spinul pregătește încreștarea lovitură cu o abilitate de-a dreptul diabolică. Cîștigînd deplină încrederea lui Harap-Alb, acum el își poate pune planul în aplicare fără nici o gîmă. În odaia unuia din cei doi, personajul atinge ultima limită a imposibilității. Actul de subînținare a ideii de înținare contrariu el, răul, îi reușește perfect; diavolul intruchipat în omul spin ajunge, în fine, în situația favorabilă de a-și încorona acțiunea de uzurator. De data aceasta, Spinul profita de o împrejurare mult mai favorabilă decît cea precedentă, concretizată în primejdia iminentă răcirii a lui Harap-Alb. Acum, intră în competiție un factor absolut vital: setea eroului. Se înțelege, lucrurile decurg din nou în virtutea aceeași diabolice strategii puse la cale de omul spin: „Și mergînd el o bucată bună, Spinul se prefăcă că-i sete și cere plosca cu apă de la stăpînu-său. Fiul craiului i-o dă, și varsă toată apă dintr-insă”. Mimind cu extraordinară siguranță de sine postură călăuzii ideale („Să avem iertare, stăpîne! Apa era bîlbită și ne-ar fi putut îmbolnăvi. Cit despre apă bună, nu vă îngrijii, acuși avem să dăm peste o fîntînă cu apă dulce și rece ca gheața!”), el împinge victima pe marginea prăpastiei pas cu pas. În ciuda mării autenticități realizate, episodul este înținat de un fluid magic abia sesizabil, dar investit cu funcții deloc neglijabile. În esență, resimțim cum, în chip straniu, feericul idilic este perceput dintr-o perspectivă insidiosă contrapunctivă, în așa fel încît să dăm impresia că totul mult acaparat de spiritualitatea demonică, malefică. În versarea semnelui ce definește raportul dintre bine și rău în cadrul mecanismului minuit de Spin constituie un proces abia disimulat tocmai pe o asemenea cale. Intr-o succesiune crescîndă, apar detaliile de aparență benignă, în timp ce, împreună, conduc la punerea în practică a planului de uzurare a fiului de crai. De fiecare dată se produc grave fisuri în substanța presupăr normală a întâmplărilor. În totul, impresia este de ispită diabolică. Odată prins în capcana Spinului, Harap-Alb merge pe mîna acestuia fără nici cea mai mică rezervă, într-o completă pierdere a simțului de prevedere. E semn că legămîntul față de tatăl său i s-a sters cu totul din conștiință și că, pur și simplu, Spinul „fura” puterea de judecată a lui Harap-Alb. Într-o situație, eroul nu are nici cea mai mică șansă de a distinge acele detalii care, dincolo de aparența lor normalitate, ascund tot atîtea puncte de sprijin în favoarea distribuției pe cuprinsul evenimentului scenarii. La Harap-Alb nu-i trece prin gînd nici o clipă ideea că Spinul (diavolul) e capabil a face pe dată ca fîntîna să-și schimbe destinația benefică devenind temniță infernală, unde diavolul își exercită puterea de stăpîn absolut. Fără a avea impresia că forțăm nota, inclinația să se dă, dată fiind realitatea lui diabolică, Spinul nu-și poate desăvîrși planul decît aducîndu-l pe Harap-Alb în „lumea” lui, adică pe tărîmul de dincolo, unde se întinde propria stăpînire și unde întîlnirea victimei cu moartea este o singură etapă.

Incercăm a citi și înțelegem episodul adoptînd sistemul de lectură contrapunctivă, propus de însăși structura contrapunctivă a textului în ordine semantică, și avem revelația dramatismului magic ce-l animă de la un capăt la celălalt:

„... Ei, da' ce răcoare-î aici! — Chima răului pe malul piraului! — Imi vine să nu mai ies afară. Dumnezeu să usureze păcatele celui cu fîntîna, că bun lucru a mai făcut. Pe arșițele iese, o răcoare-î așa are să-ți vie la îndemînă după asta, de are să-ți se pară că ești uşor cum îți pana...”

„... Doamne, stăpîne, nu știi cît mă simțesc de ușor; parcă imi vine să zbor, nu altăceva! Ia viră-te și d-îta oleacă, să vezi cum te pot răcoare, pentru că eu-ți vie la îndemînă după asta, de are să-ți se pară că ești ușor cum îți pana...”

„... Altele! Iecior de om viclean ce te găsești; toamna de casa ce te-ai pîrît n-ai scăpat. Ei, că bine mi te-am căpîșit! Acum e-n-încă o cîine este, de unde vii și încotro te duci, că, de nu, acolo îți putrezesc ciolanale!”

„Aven, acum, în sfîrșit, certitudinea că încă de la fîntîna lui aparîte în calea fiului de crai, mai spin s-a acum. Identitatea diabolică, făcînd uz de teribila lui capacitate de a simula comportamentul firesc uman. În fond, el acțiunea tot timpul conform cu adevărata lui identitate, pentru că, în final, cînd condițiile îi permit, să-și scoată masca și să se manifeste față. Din înținare, pentru că el nu-i craiul, ci zecera ce-i „scapă” Spinului cînd se răcoare” în adîncul fîntîni — „Chima răului pe malul piraului” — nu-l pune în gardă, făcîndu-l să înțeleagă în ultima clipă cu cine are de-a face. Faptul nu trebuie să mire, „Zecera” în cauză este pronunțată cu atîta nonsanșanță, parantetic, și cu atîta înșelătoare voce bună înțit, în prima instanță, este aproape imposibil a o recepta altmînteri decît ca pe o simplă și chiar ilogică floare retorică, de care, la o privire superficială, se crede că face altă caz odată cu plăsmuritelor lor, evasivitate a eroului lui Creangă. Spinul știe deci exact ce spune și ce face; nici mai mult nici mai puțin, el invocă dușul sub a căru stăpînire se află (dialectal, Chima răului — dracul), spre a-l sprijini în desăvîrșirea acțiunii de uzurare a identității fiului de crai.

„La prima vedere, întreagă această parte a basmului surprinde prin completa absență din scenă a celui de-al treilea „personaj” care îl întovărășește pe fiul craiului încă de la început. Ne referim, se înțelege la călăul năzdrăvan, a cărui neparticipare la drama în întregime poate mira în cel mai înalt grad. În legătură cu acest nedumeritor absenteism, mult mai tîrziu, cînd Harap-Alb se află în desperată situație de a duce la bun sfîrșit una din porunci ale Spinului, înținat cu atîta nonsanșanță și explicație, formulată chiar de călăul cel năzdrăvan:

„... Vorbă să fie, stăpîne, că tocmala-i gata, zise călăul. Nu te teme, știi eu năzdrăvînii de ale Spinului; și să fi vrut, de demult i-as fi făcut pe obraz, dar lasă-l să-și mai joace călăul. Ce gîndești? Și unii ca acestia sunt treburi pe lume cite odată, pețru că fac pe oameni să prînda la minte... Zi și d-îta că ai avut să trați un păcat strămoșesc. Vorba cea: „Părinții mă-nînca aguridă, și fiilor li se strepezesc dinții”. Hai, nu mai sta pe gînduri și să-ți pînă și pune-ți nădejdea în Dumnezeu, că mare-î puterea lui; nu ne-a lăsa el să suferim îndelung. Cum vrei.”

„Ce-i e scris omului în frunte-i e pus.”

Nicolae Ciobanu

o istorie în imagini a literaturii române contemporane

VAZUTĂ DE ION CUCU

Privirea suavă a poeziei: Ioana Diaconescu

Un doctor care s-a dedicat literaturii: Nicolae Neagu

Critica somind poezia: Victor Felea față în față cu Ion Drăgănoiu

NUMELE POETULUI

Virginia Meheș

Voluntul în manuscris al Virginiei Meheș, Interioro, organizat în trei cicluri, Culoari mîscate, (Ora sfîrșimîntă / în silabe de noapte / vise destrălmînd / la zid de tunerie / ziua / se trezește / cu ochiul lipit de fereastră / mișcînd albastri / „cocoșii...” — Ochii zilei), Poem și dedicații, (O pîrde de viață / o pîrde de via / o pîrde de noapte / o pîrde de rău / mă privesc / în umbră-mă... / ochii acesta întunecă / seamănă cu mine ?) — Ceas de cumpănă, Poetul Daniel Turca și Interioro („Reginilor nopții / mă destăinui / la ceas de cumpănă / roșind speranțe / mă întîmpin / cu capete plecate / a înțelepciune / din cînd în cînd / suspîndînd aromă... / ochilor plecați / li se deschid / mîrfice-întesuri / genunchii alb / imi înfloreșc / în asfințit / prin sfîrșitului de versuri...” — Rușăciune de taină) sfîrșit o sensibilitate poetică curată, atentă la decurul umil și deziderat al cotidianului, îndurerată de dramatismul fatal al existenței, încercînd să împace neînțeleptul interioro, imprevizibile adesea, cu argumentele etice izvorite dintr-un profund simț al datoriei; dolorismul subteran care conferă o anume gravitate chîr și celor mai bune și mai încrezătoare că poezia are conștiința insuficienței

expresivității a limbajului poetic de care se folosește totuși dintr-o irepresibilă nevoie de comunicare: „Spîr / frîntura nopții / cu pumnul dimineții / proaspăt / ridică deasupra capului / ochii / mișcînd contururi / buimace / din ce în ce mai tari / din ce în ce mai aproape... / ore saturnale / de dimineată tîndră / goale de umbră / pe focul usii / prîngindu-se.” (Trezie, I); „Să descoper / înțelesul lucrurilor / rîndind cuvintele / cu inocente întrebări / dimineată / să-mi pară proaspăt / iar noaptea plină / de neînțele / soarele / să-mi orbească / nedumeririle / făcîndu-mă să privesc / în jur / cu ochii din ce în ce mai mici / pînă-n dimineață / voi folosi un ciob afumat / la rezeșală / să te pot privi / printr-o eclipsă...” (Trezie, II). Cultivată, împătimită de poezie, Virginia Meheș va și, sperăm, să-și aproprie o expresie poetică modernă traducîndu-i mai fidel trăirea profundă a unei realități imediate pe care o înfruntă cu o impresionantă seninătate.

Cezar Ivănescu

N.R. Manuscrisele trimise pentru această rubrică nu se înapoiază. Manuscrisele nedactilografiate nu se citesc.

Soarta noastră în limba română

Urmare din pag. I

nerația noastră era generația pe care el o dăruiește cu o pecete de noblete. Au trecut de atunci douăzeci de ani, ani plini și pentru țară și pentru literatură; să-i trăiești plenar și să-î înțelegi, apoi să-î faci, din realitate, măruți și literatură tipărită, eu cred că este pentru un scriitor adevărat o mare șansă pe care numai epocile mari dînt-o istorie a unui popor demn o pot oferi. Noi, care eram atunci tineri și care formam cea de colegii noștri, critici, au denumit „generația Labis”, sintem, dacă e să ne luăm după rînduiala faptelor lumii, generația Congresului al IX-lea. Eu nu fac, cînd scriu aceste cuvinte modeste dar adevărate, categorisiri, constat însă că semnificația literaturii pe care noi am scris-o e semnificația aceluia mare moment poetic.

Tineri atunci, acum maturi, putem să zicem că am făcut tot ce a putut face fiecare din noi, cu mai multă osîrdie, cu mai adînci filcuri, „în treacă”, poposind temeinic asupra realității, această realitate fără de care scrisul e ca un iot într-un iaz fără apă. Cucerirea realității

Vara poeziei

Urmare din pag. I

radoxal, prin înfrîngeri; avalsana nenorocirilor pentru a fi depășită, asumată, conduce la o sfîdătoare tentativă de „domesticire a tragismelor”. Chiar și în logica faptului efemer se găsește o rațiune, se descoperă o motivație superioară a existenței. Eu nu fac, cînd scriu aceste cuvinte modeste dar adevărate, categorisiri, constat însă că semnificația literaturii pe care noi am scris-o e semnificația aceluia mare moment poetic.

Tineri atunci, acum maturi, putem să zicem că am făcut tot ce a putut face fiecare din noi, cu mai multă osîrdie, cu mai adînci filcuri, „în treacă”, poposind temeinic asupra realității, această realitate fără de care scrisul e ca un iot într-un iaz fără apă. Cucerirea realității

SOCIOLOGIA EMINESCIANĂ (I)

Autoritatea referințelor

În România literară din 13 decembrie 1984, N. Manolescu se ocupă de cartea lui Ilie Bădescu Sincronism european și cultură critică românească, apărută în urmă cu un an.

Ce anume a trezit tardivă reacție a criticului literar N. Manolescu, determinîndu-l să intre, pe un teren intr-atît de strîin de preocupările sale obișnuite, lucrarea fiind una de curată sociologie? Tîndu-ne la aparențe, s-ar părea că nimic altceva în afară de arată de data aceasta N. Manolescu. Să acceptăm convenția care se propune și să înțelegem că, la urma urmei, ea îi este mai degrabă impusă criticului, de către chiar problemele în discuție și, mai ales, de sensul demersului său.

Evident, că totdeauna în asemenea cazuri, întreprinderea debutează cu o mică vinătoare de confuzii. Mă voi opri la două exemple, nu mai grăitoare decît altele (caci sînt mai multe) pe care le-ar mai putea furniza „cronica literară” a criticului.

Ilie Bădescu vorbește, de pildă, despre „ideologia de serie socialistă” (din Europa occidentală) și, în paralel, despre o „serie a ideilor critice” (de la noi și din Europa răsăriteană) și mai departe, în același sens, puține despre „cultura socialistă” și „cultura critică” cu referire la ULTIMELE DECENII ALE SECOLULUI TRECUT. Simplificînd enorm în afara textului lui Ilie Bădescu, N. Manolescu vede aici o „echivalare... exorbitantă a rolului istoric jucat de „marxism” și de „eminescianism”, o punere pe același plan de idei „a sociologiei eminesciene cu marxismul”, ceea ce reprezintă tot atîtea enormități, neimputabile însă autorului cărții. Este adevărat că, în acest caz, o neînțelegere a problemelor poate fi ușor acceptată în favoarea lui N. Manolescu. Dar chiar să nu fi utilizat despre „cele trei marxisme și cele trei părți constituive” ale marxismului, socialismului fiind un „zvor” și „o parte”, un element „prelucrat științific” de către Marx, „prelucrat de la precursori care au mai avut și altele”? Să nu fi înțeles el că „ideologia de serie socialistă” este o noțiune cu mult mai largă decît „marxismul”, incluzînd toate răspunsurile de caracter socialist pe care „metropolitanele” le dau „provoacărilor istorice”? Există domenii evidente în care triumful orăcutem terdîv al marxismului în mișcarea muncitorească nu poate anula caracterul socialist al unor manifestări ideologice, anterioare acestui moment, contemporane și chiar posterioare, foarte diferite de la „socialismul utopic” (chiar în formele lui cele mai „întîrziate”) și pînă la multiplele variante de „socialism muncitoresc”. Ar fi să revenim la dogmatismul cel mai obtuz, dacă am accepta ideea că, din momentul încercat al acestui triumf relativ, marxismul socialist al fenomenului ideologic este determinat de conformarea lui retrospectivă la o unică normă, adesea conjuncturală, la felul de a înțelege marxismul, una sau alta din tezele lui, pe un moment anume și într-un loc dat, și cînd în rest avem a face cu „manevre sociale-trădătorilor” cum se spune în textul lui N. Manolescu împărțite într-o asemenea punct de vedere. Dar, prin urmare, Ilie Bădescu are dreptate să vorbească despre o „ideologie de serie socialistă”, despre o „cultură socialistă”, „cultura” în sensul larg pe care îl capătă termenul în modelul sociologic, reprezentînd „răspunsuri metropolitane” la problemele celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea și să nu confunde fenomenul (așa cum ușor se poate convinge oricine și din cartea) cu un „marxism” neistoric, abstract și monolitic.

Tot așa stau lucrurile în ceea ce privește raporturile dintre „seria ideilor culturii critice”, „cultura critică” și, pe de altă parte, „eminescianism” ca răspunsuri locale la „provoacărilor istorice” pentru obiectivul de a lăsa termenilor desemnînd fenomene distincte din arii paralele și, după aceea, echivalarea rezultatelor acestei operații a criticului, singura care duce la „echivalare exorbitantă” a „marxismului” cu „eminescianismul” este lucrarea lui N. Manolescu în discuție.

Dar acest dubiu nu își mai are locul în cazul următor. „Este deosebit de semnificativ” (scrie Ilie Bădescu, pe care N. Manolescu îl citează în discuție) pentru obiectivul de a lăsa termenilor desemnînd fenomene distincte din arii paralele și, după aceea, echivalarea rezultatelor acestei operații a criticului, singura care duce la „echivalare exorbitantă” a „marxismului” cu „eminescianismul” este lucrarea lui N. Manolescu în discuție.

„Este deosebit de semnificativ” (scrie Ilie Bădescu, pe care N. Manolescu îl citează în discuție) pentru obiectivul de a lăsa termenilor desemnînd fenomene distincte din arii paralele și, după aceea, echivalarea rezultatelor acestei operații a criticului, singura care duce la „echivalare exorbitantă” a „marxismului” cu „eminescianismul” este lucrarea lui N. Manolescu în discuție.

„Este deosebit de semnificativ” (scrie Ilie Bădescu, pe care N. Manolescu îl citează în discuție) pentru obiectivul de a lăsa termenilor desemnînd fenomene distincte din arii paralele și, după aceea, echivalarea rezultatelor acestei operații a criticului, singura care duce la „echivalare exorbitantă” a „marxismului” cu „eminescianismul” este lucrarea lui N. Manolescu în discuție.

Cezar Ivănescu

N.R. Manuscrisele trimise pentru această rubrică nu se înapoiază. Manuscrisele nedactilografiate nu se citesc.

Soarta noastră în limba română

Urmare din pag. I

nerația noastră era generația pe care el o dăruiește cu o pecete de noblete. Au trecut de atunci douăzeci de ani, ani plini și pentru țară și pentru literatură; să-i trăiești plenar și să-î înțelegi, apoi să-î faci, din realitate, măruți și literatură tipărită, eu cred că este pentru un scriitor adevărat o mare șansă pe care numai epocile mari dînt-o istorie a unui popor demn o pot oferi. Noi, care eram atunci tineri și care formam cea de colegii noștri, critici, au denumit „generația Labis”, sintem, dacă e să ne luăm după rînduiala faptelor lumii, generația Congresului al IX-lea. Eu nu fac, cînd scriu aceste cuvinte modeste dar adevărate, categorisiri, constat însă că semnificația literaturii pe care noi am scris-o e semnificația aceluia mare moment poetic.

Tineri atunci, acum maturi, putem să zicem că am făcut tot ce a putut face fiecare din noi, cu mai multă osîrdie, cu mai adînci filcuri, „în treacă”, poposind temeinic asupra realității, această realitate fără de care scrisul e ca un iot într-un iaz fără apă. Cucerirea realității

Vara poeziei

Urmare din pag. I

radoxal, prin înfrîngeri; avalsana nenorocirilor pentru a fi depășită, asumată, conduce la o sfîdătoare tentativă de „domesticire a tragismelor”. Chiar și în logica faptului efemer se găsește o rațiune, se descoperă o motivație superioară a existenței. Eu nu fac, cînd scriu aceste cuvinte modeste dar adevărate, categorisiri, constat însă că semnificația literaturii pe care noi am scris-o e semnificația aceluia mare moment poetic.

alții. Originalitatea lui Ilie Bădescu (fapt de amplasarea pe care o dă faptelor. După părerea mea, el comite o exagerare care riscă să discrediteze înseși aceste fapte (unele de necontestat). Nu mă voi ostentî să-l întreb pe Gîndirea Manolescu de ce Z. Ornea poate semăna în legătură cu Dobrogeanu-Gherea merite „protocronice” pe care Ilie Bădescu nu are dreptul să le semnaleze în legătură cu Eminescu și cu Gherea în afară greșit pe cel al eminescianității. Pe trece de asemenea cu o stînjelăvire ușor de înțeles pentru oricine a citit într-adevăr cartea lui Ilie Bădescu, pește opinia năzdrăvană a lui N. Manolescu după care studiul novator al acestuia nu reprezintă nimic altceva decît o reluare a „exagerării” a unor mai vechi, „semnalări” ale lui Z. Ornea.

Asa cum face mai în toate cărțile, și în Opera lui Dobrogeanu-Gherea, Z. Ornea scrie, în chip de istoric literar, o curată istorie politică, în care vehiculează teze pe care istoriografia românească s-a deprins de mult. Nu e loc aici să stăruim asupra problemei, decît în măsura în care N. Manolescu pare să creadă în autoritatea opiniilor lui Z. Ornea, în valoarea lor apodictică.

În finalul „cronicii” sale, încheindu-și apoteotic demonstrația și dorînd să înfățișeze autoritar orice posibilitate de replică, N. Manolescu produce un citat (SINGURUL citat reproduc ca atare în sprijinul părerii sale) din Z. Ornea. Dar ce anume „conchide Z. Ornea, eminescianul”, pe care N. Manolescu? Reproduc și eu cu ghilimele: „Calea capitalistă se arată deci inevitabilă pentru orice țară europeană”.

Lăsînd de o parte faptul că Ilie Bădescu nu pune la îndoială „inevitabilitatea căii capitaliste” și că, prin urmare, chestiunea nu era în discuție, așa vrea mai întîi să atragă atenția lui N. Manolescu că marxismul are și el niște grade de dificultate. Fără a pune la îndoială originalitatea și valoarea contribuției sociologice a lui Z. Ornea, mă văd nevoit să atrag atenția asupra asemănării flagrante dintre fragmentul reproduc și următoarea propoziție: „Calea capitalistă se arată a fi de neevitabilă pentru orice țară în dezvoltare sau în istorie. Din nefericire, numele acestui precursor al lui Z. Ornea nu mi s-a păstrat: citatul este ecos din lucrarea colectivă în ajutorul celor ce studiază Statutul U.T.M., Editura Tineretului, București, 1955, p. 29.”

„Inevitabilitatea căii capitaliste de dezvoltare” a fost postulată în gîndirea sociologică dezvoltată pe urmele lui Marx, pornind de la generalizarea modelului detectat de el și valabil pentru „blocul mator” al sistemului, pentru „arta metropolitană” a capitalismului. Comenzînd pe narodnică, căci înțelegem că Rusia țaristă se integrase acestei arti, social-democrații rusei au dat acestei teze formularea istorică pe care o cunoaștem din manuale. Dar încă în timpul și mai ales după Revoluția rusă din 1918, s-a observat că dintr-o dată cei mai autori reprezentanți ai gîndirii și practicii revoluționare că modelul nu are aplicabilitate universală, că el este un model european. Cam pe aici s-a oprit Z. Ornea.

Lucrurile au continuat însă să meargă înainte. Odată cu extinderea și dezvoltarea procesului revoluționar, cu „mondializarea” lui, pe de o parte, și cu considerabila lui accelerare, pe de altă parte, practica politică a impus teze privitoare la o posibilă trecere spre socialism fără ca „stadiul”, „etapa”, „modul”, „dezvoltarea” etc. de tip capitalist să mai fie „inevitabile”. În paralel, în strînsă legătură cu practica construcției socialiste, analiza sociologică (socio-economică) și istorică a detectat, în Europa chiar, forme „periferice” ale capitalismului, arii anexate nucleului metropolitan, care înțelegem că în capitalism se manifestă, cît puțin în stadiile incipiente, ca o infiltrare a unor sisteme economice de alt tip și duce la „derivate” sau la forme „aberrante” în raport de modelul „clasic”. Nu înisist asupra ultimelor consecințe ale lipsei de finețe pe care o prezintă formularea lui Z. Ornea, formulare în care N. Manolescu pare să caute un argument „materialist-dialectic”. A postula însă un model de „dezvoltare capitalistă inevitabilă” pentru „orice țară europeană”, așa cum face practic N. Manolescu, citîndu-l pe Z. Ornea, a nega specificitatea și originalitatea ariei periferice, revine la a nega existența țărilor europene „slab dezvoltate”, „subdezvoltate”, „în curs de dezvoltare”, care constituie o evidență pentru cercetarea socio-economică și istorică mai nouă din România, Iugoslavia, Ungaria, Polonia etc.

Nu înțeleg, prin urmare, de ce ar trebui să ne speriem peste măsură și să vedem o exagerare în faptul că Ilie Bădescu nu se oprește acolo unde se mai vede încă, ce e drept, locul marșului de către N. Manolescu, pe care îl interpretează istorice de tip rollerist. Depășirea unor asemenea taburi moarte mi se pare, dimpotrivă, unul din meritele cărții. Sociolog de solidă formație, remarcabil de bine pregătit, stăpînîndu-și foarte bine materia, el respinge, în urma unei operații de rutină, ce nu poate de legitimă în orice artă culturală, nu numai înădărită, ci și absolut necesară, în toate domeniile de cercetare, aflate astăzi sub impactul continuu al unei explozii informaționale în lanț. În domeniul mai tuturor disciplinelor științifice, aparținînd unor concepte noi, remodelarea conținutului a cadrului metodologic face obligatorie o reinventare critică, dacă nu o neînteruptă re-luare în posesie a obiectului cercetării. Pornind de la modelul lui Immanuel Wallerstein, incontestabil unul din cele mai subtile și mai elaborate modele de proces pe care le-a pus la punct cercetarea socio-economică contemporană de inspirație marxistă, Ilie Bădescu încearcă, în spirit critic, de pe pozițiile gîndirii marxiste moderne, confruntare a lui cu datele particulare care i le pune la îndemînă spațiul românesc, o lectură nouă a acestora. El găsește în cultura critică de la noi, în general, și în gîndirea sociologică a lui Eminescu, îndeosebi, elemente „periferice” ale noii doctrine ȘTIINȚIFICE față de problematică, al unei „SOCILOGIE ANTICIPATORII”, ale unei VIZIUNI SOCIOLOGICE MODERNE cu privire la evoluția capitalismului „suburbial”.

Adrian Riza

Nedumerire

Decanul de vîrstă al criticii contemporane, Serban Cioculescu, interesat de-a lungul întregii sale activități de anecdotică și acribie filologică privind viața și opera scriitorilor recenzenza în Brevele său din România Literară (nr. 4, 1983, pag. 7) antologia MAREA UNIRE A ROMÂNILOR ÎN ÎZVOARE NARRATIVE întocmită de Stelian Neagu. În general, recenzia este corectă. Cit privește însă sușele domniei sale despre paginile lui Vasile Parvian cuprinse în antologie să ne dea voie să ne arătăm nedumerire. Iată paragraful integral despre paginile respective vizînd dealful întreaga activitate a lui Vasile Parvian: „Marele poet al antologiei, pentru amatori sublimul mistico-metafizic, este Vasile Parvian cu faimoasele pagini Au căzut pentru libertate. Parcă-l vedem și auzim, în sala IV a vechii Universități, în anul 1920-1921 (sic!), înaintea unui parter de reprezentanți al high-life-ului snob, vorbind despre primii tragici elini. Nu l-am gustat oratoric. Paginile antologate continuă să-î impresioneze... pe alții”.

Care sînt, stimate domnule Serban Cioculescu, „amatori” și care sînt „alții”?

Vasile Parvian a fost autorul de atîta alți bărbați ai spiritualității românești, unul din cei mai bravi care au lucrat la edificarea, după Unire, a României reîntregite. A-l lua pe un asemenea bărbat de Cetate Nouă în deridere mi se pare o impletire. Și tocmai astăzi, cînd după lungi ani de pustiere a lucrărilor lui, a început să-î reiasă în lumină OPERA iar vieții sale să i se destineze monografii.

Au căzut pentru libertate — un cîntec de jale și un cîntec de biruință — „memorial în onoarea camarazilor căzuți în război pentru unitatea națională, citit în ziua de VII/XX noiembrie MCXVIII, la re deschiderea cursurilor de istorie antică și un „bocet” și totodată un chiot de bucurie care nu îngăduie nimănui o tratare zeflemească. Memorialul în întregime lui se poate citi în Vasile Parvian: Scrieri.

G. S.

POSTA REDACTIEI DE ION GHEORGHE

AUREL NEACȘU: Clio stîrbită: „Ceva se mișcă în mormint / (Sicriete ascund veretere) / A coborît din muniți un sfînt / Și-a zăbovit printre tenebre / Vre-o... anii, apoi / Și-a încuiat intr-o ființă, / Trețit ce plîng pe noi / Lupii au năvălit în stîna / Luceferii pe cer s-au stîns / Mișcarea s-a făcut încet / Și după ce în noi a nîs / Din umbra lui crescu o roată / În care nu avură loc / Decît vrea patru miliarde / Cum însă merle se coc / Apa în pîntece ne arde / Apa e iarăși lingă foc / Dar razele sint otrăvite / Ce va e putred la mijloc / E vorba deci de stalgamite. Aurele Neacșu, bate-te la mașina de scris, să te bată, și trime-l tu, dar nu fotografice.

ION CALIMAN: Ait și nimic.
POMPILU COMȘA: Intrebare: „Iubito / sint om / cu-nfățișare de idee / născut / pe cînd strămoșii / creneau cu grîul, mingîlni-duri / meru saba lui / ce n-a lăsat pe nimeni / Iubito, / oare ce / va gîndi / planeta minusculă / a grîului / cînd voi muri?“ Am văzut că: „Iubito, am văzut că pășind / pe plaja pustie / lire de larvă / prelins de nisip / Am văzut că privind / circulează de laebate mute / un plaur îmblăntit / să sîlciți ce plîng pe ape / Am văzut că totînd / lingă taltanele goale / am văzut că blestemînd / secolul în care / autobuzese pline de țărani / ce se duc la oras / păstrează curățenia / herghelilor de pe riuri / pradă / și acesă / păstrează cu rătenia / a acestor animale care mai cred / că pot cîștiga un război / flueratlor optit“. Balada Mai Marelu Măr: „Iubito / un măr este o casa, o turle / ridicare pe trepte de seră / un măr este o cetate ascădată / în zilele senine de soare / roseata lui sîrîndu-și buzele / și dacă poalele mamei / țînjind la cîmpul copilăriei / aflare undeva la nord / de florile albe de măr / în care urcă spre ochi / puțin cite puțin lumina / unde zăresc nu știu de ce / ostenții țării înzăuți în flori. / spunei-mi dacă va muri / vredeată sărutul mărului / spunei-mi, și dacă aflat / prin buzele mele s-a renăscut aceasta este, / cînstita iubită, / balada Mai Marelu Măr / pe care v-am zis-o și tac.“ Abia de-acum incolo și tot mai incolo, vorbiți (în scris).

DRAGOTĂ GHEORGHE: De data aceasta niciuna, căci de nițunele, fără, pe care le publicasem data trecută, untele.
GEORGETA DRAGOMIR: S-a răspuns. Mai trimiteți și altele.
ION ALDARUC: Nume vizigot, ostrogot și d-un oarec taragot. În altă neuitare: „Doamnă / ochiul unde mi-ai rămas decor / Îmi încercă echilibrul / cu fierbinte / Taina ceasului oprit la dor. / Ispășește întors lingă cuvinte. / Curșe cer străn / Prin duful tău — Gol închis în albă neuitare / Și îmi umpli candelă de zeu /

cu cenușa care vindecă și doare“. Despre cele ce ziceți în biletele: n-am primit. Înregistrăm numele dv., abia acum.
NEGRU MIRCEA: Poeziile, penibile. Despre ale Patriei, cînd scrie omul trebuie să poată pentru patrie, și mai apoi să vrea pentru patrie. Dacă nu atîrnă ați vrei bilet bombastic, vă lertam pomperisticile versuri: ne-a supărat gălăgia la lucrurile tuturor și sinte: ce dacă și-ași pe strada Ștefan cel Mare în Craiova?!

FLORESCU DUMITRU: Mai puțin silnică această: Dedicatie: „Oprește iubirea, sărutată chipul ei / Și mîngîi-o în anii zbucirilor / Nu-i amîni de atîtea mîni / Cînd eu plîng argînții la timp la și-a ei / Nici Ni-n-o-nraba ce-nsemni tu fără ea / De cînd trăiești în inima mea“.
TUDOR ION PAVEL: Ziceți, în bilet: „Vă trimit următoarele scîrii din ciclul „Singe de piatră“, pe care îl am în plan“. Deci am ale din scîriile dv.: Vrei să: „Vrei să gîndești; cel care gîndește nu mai este tu / Vrei să vorbești, cel care vorbește nu mai este tu. / ce simți, simte o celulă de plantă; / unul din piatră / unul din aer, / unul din apă, / o celulă de ființă; / vrei să duci mina la frunte / și-atunci își duce mina la frunte și-nefine, / tu nu mai ești al tău, / ochii nu mai privesc pentru tine, / cînd te hrănești, se hrănește necuprinsul, cînd îl și duci mina la frunte / ce gîndești? / Ce te doare? / Și-am mai ales „Dimineața“, „Arcele-tre“, „Sprincene clare / clare precum unde clare / pe o apă mult mai clară / decît apă.“

„Descoperite de pleoape stori / de pasări / au zborul din ochi / rîsîndu-și de-n pom“. / Ce dimineață de dimineață / din care poți aduna trandafiri / și să te scazi în rouă / ca o rază de soare“. Dar și această Tară: „In aer, cupă joacă, și-n cuve-n-tinerii, / cad frunze peste izvoare s-asculte li-berata / din lumea de prin ape, din lumea din azur / aleargă în fuzare cuvîntele de vrajă. / Desculte trec feteoare cu pași adolci prin piatră / din virșen-ale virșe cu helenei în pâr, / cu donițe pe umeri și clare de-ade-vă — e freamătul de liră și inmul de la vatră. / Spălat de gînduri negre, desculți de orice ură / noi sărutăm prin piatră urmele pașilor tăi“.
Tudore, citește poezie multă și tu, Ioane, citește multă poezie, și Pavelu tu, citește intr-unul ce sinteți; carele în raftul poartă bastonul de mareșal; soldat ce te aniță acum, drepti și-nainte marș; tot, într-un cîntec s-o țineți!

EUGEN CODRESCU: Doar acesta, din simpatie pentru un loc de buză: „La izvoarele Șirului: „Jăr inflorose armăndei în chipul tău, / Și-o clipă fierbinte ne ocultește / Păsărilor curcubeului se perpele în hâu; / De-om pe-

regina peste Șirul, haideceste. / Ne-or delecta în tîmni cu viori de dor / Pentru-nalta și su-berba noastră căldură; / chiar și soarelu tîndru nu-i-e ușor / Să ne stîmper zborul cu dezin-voltură“.

AUREL BOROȘMAN: Nu publicăm compu-neri. Sintem revista scriitorilor.

MARILENA MARDALE: Intre noi, acest Acord: „Un pumnal / pătat de sfîșierea ierbi / urmărește / umbra care se subțiază / în ochii vîntului / de octombrie“. De mai trimiteți.

EMIL PROȘCANU: Hazard: „Părul tău / Lung / Te-ar fi atins / Mai mult / Dacă / Mama tău / Dacă / Tatăl tău / Dacă / Copacii tăi / Ar fi mingîiat / Greșit / Numărătoarea / Ma-cilor“. Orînduială: „Copacii / Inghesitii / La usa cuprului de pine / Frîmătura aluat / Din rădăcini, / Cu frunze / Bunica / Pe o brazdă / Împleta / O duminică / Într-un corior / De flori / Iar eu / cîuibărit în copilărie / Alerg desculț / Și tîlpile-mi frig / De pine căldă“.
Și, fragmantar, această Ereditate: „As vrea să fiu / Profesor de mers / De mers în picioare / Să învăț oamenii copii / Și meargă / Să meargă copacii / Copacii de trestie / Copăcel de nufăr / Copăcel de nu-mă-uită“ etc. Tîneți-vă pe-aproape.

HARIGĂ SERIOJA NICOLAE: Această Nelinște, dar fără teamă: „Părul tău castaniu, nelinștit / prea plinul de viață / preaplînul de vînt / îmi mîngîie fata (..) iar apoi / pe umerii tăi / marmoreici, / nelinștitul-refrîscîtal adăstă / Îl alint / cu mîinile îndrăznețe / și îl sărută / cu buze de gheață înginerată / Părul tău castaniu răsfîrîtul / tresare / / prea plinul de viață / preaplînul de vînt / tainic începe un dans nestiut. / Și orice cuvînt spus atînci / nu mai este cuvînt“. Bateți tare-n poartă: la ora asta petrecere-i altora.

CONSTANTINESCU NICOLAE VLAICI: Și de data aceasta, din ciclul Poeze, cele nume-rotate așa: IV; VI; VII; XI — pentru Antologia Postel.

PANTELIMON GEORGETA: Jurămint: „Mi-ai jurat dragoste veșnică / Pe un altar de crîni albi / Să nu-ți calci jurămintul / că te blestem / și florile te vor ucide / cu parfumul lor“. Încercați-vă puterile la rime.

NICOLAE ANDRONACHE-NAND: Această și altă Aventura: „Și m-am rugat / de-o stea nebuună, / s-o leg de gît / și să m-arunc / cu ea-n ființă. / Și eu nebuun, / Și ea nebuună“
Ait, dar cit de mult!

DAN NERESCU: Doar acest rezumat de carte, de film, fără ados, Desertul țărăilor: „Zile după zile / în tîrnul cel mai înalt al forțului / mărele îngrate pe ață privirii, / colier încercînd în zădar să cuprîndă / răsufle-rea unei zări / care fuge mereu / totăla, fără un detaliu / de care să te poți agăta / Zile după zile / doar nobletea / unui devotiuni înțele / în tîrnul cel mai înalt al forțului, / În celelalte — bătălia-i silîtă și n-are hazul, n-are-sarea, n-are-duhul; nu sint vilve ale băitor, de Ma-ramureș.“

PĂDURE CĂTĂLIN: Pentru Antologia Poș-

Nicolae Vlaiici Constantinescu

Poeze

IV
Dimineți trîdătoare, sticloase, cu o mie de ochi
Cu o mie de ochi dimineață pînedește
scurgerea clepsidrei în care s-au fărîmat
dolmenele nopții.
Dimineața cu o mie de ochi salută și muscă
virtos din mine.

VI
Zăpezile de oțel troieneze leagănele
pruncilor.
Martirii își pun cămașile albe scîlpiind spre
securi.
În răstimpuri îmblinzitor de vîpere lasă
ferestră deschisă pe unde ies sevele
mistuitoare.
Gurile flămînde caută sfîrcul
fabulos al
cașnelor văruți.
Vîntulor cu lanca și forță înghețe pădurea.
Codri de lupceși urie pe terenul
viranc.
Tata se luptă cu zăpezile de oțel și are în
servieta o piine.

VII
Frate vultur, învață-mă zborul voluptos al
frîntelor
Învățâ-mă plîntarea fără egal, roțirea fără
marginii.
Ajută ochilor mei să vadă nestematele
cîmpului: arată degetelor mele cum să se
înfigă în carnea tinăra și vieții; arată-mi
gustul biruinței.
Frate vultur, stăpîn al cerului al muntilor,
al apelor și al cîmpiei, învață-mă să stau
neînlîtat ca stîncă ce-și adăpostește puil;
lecuieste-mă de teama însurărilor și
învață-mă cîntecul care alungă moartea.

XI
Femei ale cîmpiei. Preotese ale soarelui,
incinse cu brîul pur al pînii
Dogoarea privurilor voastre dogoarea
dogoarea
Mersul vostru, legănarea firului de iarbă /
altura vîntului.
Miresmele nopții, gustul fîntului, gustul
sărăturilor voastre.
Cîntă colinele stelare din fluier de piatră.

NICOLAE ELENA ANDREI: Pe cit de calmă
și sănătoasă-i scrioarea, pe atita versurile
chinute trombonul. Gol mult, gălăgie metafo-rica
în bine și în rău. Spitalul de cuvinte: „O
Dulceie, cit te-am mai visat / Zidita-n iubire,
ca-ntr-o cetate / în care clopote de nuferi bat /
S-alunge nori de singurătate. / O Doamnă, cit
te-ai fi dorit / Scara la seaua mea de lemn /
În care tătorea e inumurgit / Tot asteptînd
frumos-ți semn / Calul mi s-a topt în dor /
Din coama lui, cresc macii vira / cînd iubirea
mea e un izvor / La care țără grețeri seara, /
Tu ne privești prin ochii lumii / Cum ardem
bolnavi de scrisori / Tot inventînd răspunsuri
ca nebulii / Închisi într-un spital de întrebări“.

IOAN BÂRNCĂ: Pictura albastră: „Am
turnat / prea mult cerneală în culorile vîsor-
lor. / Aproape / e-o picătură albastră / numele
meu“.

ANISIA ANTONIA: Nodozități — un titlu:
de parcă lucrări la pedichiură: „Tăcere / cres-
tet al scoliilor moarte / lapele țepes slobod
prin noapte / Labele lumii expetind / prea de-
vreme / Ovalul ogînzii nudorus ca un vierme /
Rugina odăii — atingere stîngă / Anotimpul
bunicii — destrunzit pînă la tîmplă / În poarta
afundă zăpezile sună / Cineva se trezește pu-
trezit de-o mină. / Singurătatea în
tîntă / Mureș ca două perchei de sini lăptoi /
Umbrău cîmpia-nînsă cu lapte pietros /
Și-n blînda clipocire a lapteului din stepe / Lu-
poaica singereză cu pîntecele sterpe. / Muntii
cu două perechi de sini lăptoi / își alungul
copii cu lapte pietros / Și-n stîncile lunice
potolite / Mustele dimineață / Mustele dimineață
regină peste moarte“. Mai atență la tînturi, că
începe a fi bine.

Cită viață, atîta morală

Urmare din pag. 1
nu flîncea n-au vrut, flîncea n-au putut. E
o viață de om acolo, cum să treacă cu pluggul
peste o viață de om? Atunci noi ești un
singur pe tractor și intr-un ceas n-ai mai ră-
mas nimic din toate ierburile: meridionale,
carpatine, tropicale, siberiene, nezeelandeze,
canadiene sau caucaziene.
La un moment dat mă aflam la o stațiune
de cercetări științifice unde urma să fac un
raportaj. Lucra acolo un specialist cu faimă,
în cițiva ani făcuse minuni. Nimos, destent și
mai presus de toate, fermecător. După multe
ore de discutii amîndose ghidăm și ițnare
de măceșe. Erau amîndoi fermecători. Tîn minte
exact, el mi spunea cum se face ițnareșul
de măceșe și după ce mi-a dat rețeta ițnareșului
mi-a spus:
— Știți cum se scoate cuiul lui Peșelea? Cu
tractorul! Un cui de două hectare, intr-un
ceas.
Nu știă că știu și de aceea a repetat de citeva

Orașe din Nord

Urmare din pag. 1
al Maramureșului, la poalele Munților Rodnei,
cel mai nou oraș al țării, Borsă are vîrsta a
trei cîncinole. Iesînd îndrăzneț cu fagurii blocu-
rilor sale din incertitudinile multilor
„Două orașe din nordul țării bucurîndu-se în
egala măsură de venirea primăverii cu florul
primăverii istorice în care a intrat, în anii din
urmă, destînlul lor de așezări îndepărtate, cele
mai nordice orașe ale țării, în între Sighet și
Borsă, ca între peiții unui magnet. Valea Izet și
Valea Viseului izvorînd din inime, aceluiași
munte se despart asemenea celor două istorice
ca să irige întreg trupul Maramureșului istoric
și să verse, în cele din urmă, foarte aproape
unul de altul în Tisa. Pe cursurile celor două
ape, satele maseșle unde urmează nume fa-
meante de început de lume și limbă românească. Moieș,
Săcel, Săliște și Dragomirești, Cuha lui Bog-
dan, Ieud, Rozavelea și Botiza, Strimtura, Bir-
sana, Nănești, Oncești și Vad, sint toate la-
lăta tot atîtea sărbători ale construcției și in-
noirii, pulsuri ale unei inimi uriașe care bate
mai tinăra ca niciodată.“
Desigur, n-am uitat între Sighet și Borsă,
orașul Vișeu intrat și el într-o competiție a
noului pe care nu l-a mai cunoscut vreedată.
Ar mai trebui, dincolo peste dealuri, pe Valea
Izet, un oraș care pe undă sint comunele Dra-
gomirești și Bogdan-Vodă ca Maramureșul
istoric să fie potolă culturile celor patru istorice
ca robul ideal, ultimul romb, cel mai înalt,
pe virful Colonei Nefșitice care se asează sim-
bolic pe hărțile economice de pe panourile de-
corative ale marilor expoziții și care potolă
din capitală către nordul țării. Dar nici nu
cred că sintem prea departe de ziua cînd aces
oraș pe care mi-l imaginez c-ar lipsi doar pen-
tru a completa simetria pur artistică a vizuinii
mele, se va naște. Pentru că a visa azi înseamnă
a face, se visează cu mîinile la fel de eficient
ca și cu creierul.
Dar să lăsăm imaginația mai mult pe seama
poemelor și să ne întorcem pentru o clipă din
nou în prezentul orașelor maramureșene. Dacă
ar fi să mă întreb ce înveșta care dintre aceste
orașe e mai viu și spectaculos, mai reprezen-
tativ pentru ceea ce s-a construit în ultimii ani
în Maramureș, aces are siguranță Borsă.
Acest oraș tinăr și pentru mine noua emblemă
a celui mai adînc Maramureș întors cu fata
spre cel mai înalt vîntor.
Aspectul orașului e încă unul de lucru, aspect
tipic al tuturor localităților pe care o istorie
accelerată la maximum în ultima secundă a mil-
lenariului existente le-a smuls din ritmul lei-
al unui metabolism anacronic și le-a trans-
format într-un nucleu ortostatic. Fizionomia nou-
ului oraș are pară ceva comun cu expresia de
bunătățea unui adolescent trezit la mijlocul
nopții din somn pentru a lua parte la o întîm-
plare senzatională. E momentul, cînd trezește
deschis alt santier, la fel de important ca
primul: cel al ofensivii estetice. E absolut
necesară în punctul acesta al istoriei sale în care
se află noul oraș să intre în scenă gospodăria
echipa de esteticieni, oamenii cu gustul ordii
și frumosului urban, care să dea fiecărui metru
patrat de spațiu liber o destinație precisă de
curățenie și sănătate, de ordine civilizatoră.
Pusul cel mare spre un viitor înconfundabil a
fost făcut. Borsă există ca oraș pe toate hăr-
țile administrative ale patriei. Există un număr
apreciabil de apartamente, un număr care, oricît
ar părea de ciudat, depășește cu mult ne-
voile actuale ale orașului. Dar procesul de ur-
banizare nu înțelege doar aspectul economic și
social ci și pe cel de urbanitate. E nevoie de o
urbanitate interioară la localități, de acel
coeficient de civilizație morală și spirituală fără

CUMPĂNA

Neghină la Roseți
Neghină neagră,
vremea te alăgră
să te facă albă.
la-te după mine
c-ai să trăiești bine.
Decit după tine
mai bine m-oi face
trestie pe lac
și-oi crește cu drag.
Fă-te te-oi face
că și eu m-oi face
strimbă secerui;
ca un Hui-Nohui
in loc in tra
trestie-oi tăia
tot oi fi a mea.
Neghină neagră,
vremea te alăgră
să te facă albă.
la-te după mine
c-ai să trăiești bine.
Decit după tine
mai bine m-oi face
iorba vățătuului
pe marginea cîmoui.
Fă-te te-oi face
că și eu m-oi face
George Alboiu

PROBABIL / POSIBIL

Algoritmii lecturilor

Cel interesat de literatura SF, in-
ferent dacă autor sau numai cititor,
scrie în prefață la cărțile sale:
„cîta lecturilor limitate la texte avînd
o apartenență explicită (cărți și reviste „cu-
rat“ SF critică și istorie literară direct le-
gare de form, esetică pe teme științifice), este
avantajos să nu se increadă în simplitatea me-
canică a unui „algoritm“ al lecturilor înteme-
iate pe metoda „SP-ul năște SF“. Pe lingă
dezavantajele vădute ale oricărei ingustării cul-
turale, numita prejudecată în mai are și pe
cel al ignorării ideii că specificul manierist al
literaturii de anticipație „cere“ un algoritm de
lectură mult mai complicat, de natură să în-
ducă la texte ale căror ținuturi cu SF-ul par
prima vedere cu totul inexistente.
Nu este vorba despre înlocuirea unei pre-
judecări a parțialității printr-un slogan al lip-
sei de margini, ci despre acceptarea ideii că
efectul de verții intelectuală element defini-
tor al literaturii SF, este conținut în mod im-
plicit de către orice text purtător de infor-
mații asupra unor enigme și paradouri de
natură să contrarieze cercetarea științifică și/sau
meditația filozofică (se exclud „enigmele“ de
tipul celor exploatate de literatura polițistă și
noștră de Adrian Riza, Editura Meridiane, în
varietăți inferioare ale SF-ului).
În cele ce urmează voi înfățișa citeva sug-
gestii obținute, din lectura cărții unui mare is-
toric: „Structurile cotidianului: posibilul și
imposibilul“ de Fernand Braudel, trîducere și
noștră de Adrian Riza, Editura Meridiane,
București, 1984.
După cum se vede, faptul că autorul a înai-
nat pe calea „calculării“ speculative este men-
ționat încă din titlu. Braudel a folosit un nu-
măr mare de documente și statistici, dar con-
cluziile sale s-au ivit în urma unor sinteze
analoge, în esență, celor întreprinse de către

viitorologie. Această impresie este întărită de
efectul situații la înălțimea unei perspective
planetare. Desi Braudel vorbește despre cele
patru secole dintre 1400 și 1800, referindu-se
la indelenticii și obiceiuri dintre cele mai ba-
nale (alimentație, îmbrăcăminte, procedee teh-
nice, surse de energie, sisteme comerciale etc.),
în mîntea cititorului poate să apară, înecî-
tindu-l, ideea SF, că în fața lui este probată
pacitatea supraomenească a cuiuă de a vedea
desene coerente acolo unde păreau-nu se-așă
decît aglomerări haotice de fapte (respectiv
idee ar fi și consecința preliminară a
care prezintă rezultate, dar nu și etapele in-
termediate ale sintezelor și afirmații
fel loc unei impresii de „miraculoș“. Un în-
drăzneț autor SF ar putea foarte bine im-
agina privirea unui geniu al ubicuității, a unui
extraterestru capabil să cuprîndă dintr-o dată,
într-un chip de neînțeles pentru pămînteni,
„folii“ imense de timp și de spațiu a o șco-
pămîntean interesat de „durata lungă“ din istoria
Pămîntului.
Dar există în cartea lui Fernand Braudel și
sugestii de mai mică anvergură, nu mai puțin
incitante. Una dintre acele, de exemplu, o
conțin referirile la evoluția paradoxală a me-
turgiei în China, pe care istoricul o sove-
tește, o minune de două ori enigmatică (prin
precoacitate sa, pe de o parte, prin stagnarea
de după secolul al XIII-lea, pe de alta). O
altă sursă de amelață intelectuală sint și ne-
dumeririle lui Braudel (foarte voalat exprima-
te) în fața felului în care se produce ochi-
brarea demografică naturală, dintr-un începutul
secolului al XVIII-lea, cînd natalitatea începe
să preocupănească în chip sensibil asupra
mortalității.

Voicu Bugariu

PSEUDO - CULTURA PE UNDE SCURTE

Dubla determinare spirituală

crede diversivene, să se așeze o formă nouă,
care s-ar nimeri mai bine poporului român.
Această formă ar fi, să nu lungesc vorba, Biseri-
ca Romană Unită. Elogiul „unilor“, întreprins
în chip sistematic de diversivene, este imaginea
tacticii anti-românești, făcute în cultură de
grupul „Europi liberi“, avînd, ca și acela, drept
scop deznăționalizarea. Teoreticianul acesei di-
recții e Octavian Bărlă, (personaj fără, bineîn-
țeles, nici o legătură cu eminentul folclorist ro-
mân Ovidiu Bărlă) prezentat drept „con-
ducătorul misiunii române unite în R. F. Germa-
nia“, redactorul unei publicații cu conținut ecle-
siastic intitulată „Perspective“. „Perspective“
e un fel de „Lîminte“ în domeniul religios, analo-
gic între cele două țipături sint mari; Oc-
tavian Bărlă pare să el un soi de Virgil Ierunca
bisericesc, cu tot ce presupune aceasta, inclusiv
un stil îndeejuns de cetos. Contactele acesel
„misiuni“ ale unei spiritualități clandestine
 („Europa liberă“ nu sint, ca să zicem așa, doar...
spirituale ci și practice, numeroase din inter-
vențiile lui Octavian Bărlă se producea „Free
Europe“; el pare a fi „ideologul“ spiritualist al
așteui grup. Însă desore ce acțiune „spirituală“
este vorba? Fîind o emanatie de „mi-
siune“, s-ar zice că este un pur misionarism,
căutînd de provelii, și în bună măsură aceasta
e realitatea. A prezenta spiritualitatea tradițio-
nală în culori sumbre si a o înlocui cu paradusul
„unilor“ — iată o metodă învățată de „mistionea
la Octavian Bărlă, de-oildă, Biserica Ortodoxă
Romană ar fi „disidentă“, ea ar fi „cea desprin-
să de Roma“. A fi ortodox și nu unit, ar în-
semna „scoterea din leșele firii religioase a
poporului român“ („Perspective“, ian-martie
1984, nr. 3, pg. 2). A fi unit, zice Octavian
Bărlă, ar fi „reînvierea“ un „doi“ vult de
Dumnezeu (?!). Argumente iuratrice și, în
același timp, teoretic și în vînt; nu vorbim
de nicăieri că o spiritualitate aproape bi-
milenară și asigurînd românului durabilitatea (cum
este aceea ortodoxă) ar fi, la români, neștir-
țită. A închipui că spiritualitatea e verificabilă
prin raport de un centru spiritual este a res-
punde notînele de ecumenism, care acesta pre-
supune libera opțiune spirituală. Dacă Octavian
Bărlă e de părere că soluția unită ar fi „drumul
voit de Dumnezeu“ aceasta este treaba lui, a
face din această idee o teză exclusivistă e

Insă de domeniul operațiilor intolerabile, la
un pas de războiul religios.
Din nefericire, acesta e adevărul, „ideologii“
spiritualității unite (și alții, după el) nu face
decît o simulă acțiune politică, de esență anti-
românească, înfățișată în chip aparent drept
o soluție religiosă. El nu uită, de aceea, nimic
din retorica diversivenei de la „Free Europe“. Nu
lipsește de aici ideea sustragerii de la spiritua-
litatea românească străveche. „Așa și românii
unții trebuie să asculte mai mult de Dumnezeu
decît de grădinarii de la București“ („Perspec-
tive“, ian-mart, '84, nr. 3, pg. 3). Nu lipsește nici
exhortația fată de „intelectuali unii“ (a căror
funcțiune activistă ar fi decisivă) și nici teoria
„elitelor spirituale“ (alcătuite, bineînțeles, din
„uniri“). Ceea ce pare, la începutul lui 1984, că e
numai un program politic cu aplicație în-
decisă, se prefacă, în ianuarie 1985, într-un
adevărat plan de operațiuni de teren. Un mes-
aj al lui Oct. Bărlă, difuzat de „Free Europe“
(în 6 ian. 1985) părea să exorime, pentru acțiu-
nea spirituală, virulenta ultimativă pe care o
căpătase diversivene în majoritatea acțiunilor
mai recente. Acum, „cugetările“ nebulosae au
devenit povete oculte și ca atare „Români
unii“, ar trebui să iasă din „crusta indiferen-
țelului care îi sufocă“. Spiritualitatea ar avea
acum drept îndatorire aceea a „universalității“
(cuvînt care poate să atragă) prin ceea că
orice fervent ar trebui „legat de centrul uni-
versal al credinței, Roma“. Ortodoxia, crede
Oct. Bărlă, ar fi o piedică în calea aceslei le-
gături, și, în definitiv, ar ține în loc pe români
să își manifeste vocația lor, aceea, de a fi „loc
de împăcare între Orient și Occident“ (?). În
fine, omul prevestea, cu voce cavernoasă, „ora
eliberării“ și era înșotit, în această profete, de
un alt activist spiritual care facea următoarea
comunicare, în termenii biblii: „Va veni vremea
mea, și eu nu este decarare“. Interesant e că aces-
t înșolit terorism bisericesc (de unde nu lipsește
nici apelul la insurență și nici predicția ca-
strofică) nu e nici măcar ținut la distanță de
metodele deznăționalizării. „Unii“ cred că ac-
țiunea lor spirituală trebuie „să-i îndruma
spre o viitoare comunitate a tuturor Românilor
cu Roma“ („Perspective“, iul-sept. 1983, nr. 1,
pg. 17). Acest anaxionism, care se opune ecu-
menismului de azi, este și anacronic și în-
deajuns de asemănător cu tezele dogmatismului

Artur Silvestri

2 MAR TIE 1985

ERNESTO SABATO în perspectivă românească

Am în față, pe masa de lucru, două cărți și o scrisoare. Sunt două impresi-

Privid imaginea, mă gândesc că premiul Cervantes — echivalentul hispanic al premiului Nobel — va spori demnitatea îngurduată a omului și va amplifica exegeza, de pe acum impunătoare, a creației sale.

Un alt aport al exegezei românești îl constituie depășirea structurii aparente, trinare, anecdotice, schitate mai sus și înlocuirea ei cu o structură în adâncime, formată din unități narrative minime, grupate în serii și apoi în două mari bucle care se încheiează și se desprind în orare și bucle sperante împlinite în sacrificiul sublim.

În ultimul roman al scriitorului, Abaddon — Ingerul distrugerii —, cele două bucle persistă, dar înfruntarea lor este mai acerbă. Răul nu mai este fapt patologic izolat sau masinatic subteran a unei secte metafizice denumită a orbilor.

Receptarea românească a operei lui Sabato începe cu detonia pe antropologică sau, mai bine zis a antropofagii sale care se vădește a fi integratoare, dramatică liminară și valoric ascendențială.

Cu acesta, ajungem la tema centrală a creației scriitorului — necesitatea și dramatismul contactului cu realitatea și prin ea construcție critică, original românească: aceea referitoare la „purătorii de absolut”.

Argentinianitatea este însă raportată și la fațete fundamentale ale condiției umane, îndeosebi la vocația absolutului în care Sabato vede cea mai nobilă facultate a omului: puterea lui de a se devota necondiționat unei cauze drepte, de mare artă.

Argentinianitatea este însă raportată și la fațete fundamentale ale condiției umane, îndeosebi la vocația absolutului în care Sabato vede cea mai nobilă facultate a omului: puterea lui de a se devota necondiționat unei cauze drepte, de mare artă.

și direcțiile lor de împlinire valorică a dus la elaborarea altor concepte, proprii receptării românești, precum planul paralel de relație, subteran „bucle narative” dialectice speranță.

Romanele lui Sabato pot și trebuie analizate nu numai la nivelele actant și caracterial propuse de Barthes, ci și la nivel mai înalt, ideatic, „numenal”. Vreau să spun că Sabato creează, oarecum dincolo de planul acțiunii și al personajelor, planul revelației absolutului în care fațetele cele mai simple și obisnuite se pot transforma în semne prevestitoare și purtătoare de destin, dind naștere la un fel de narative paralele cu cea pur faptică.

În perspectivă românească ne interesează profund faptul că în creația lui Sabato, în mod progresiv, bucla speranței sale, cu expresia lui, dialectică speranță, se dovedește a fi îndreptată, tibiă. Și aceasta pentru două motive formulate pregnant chiar de către romanul. Primul derivă din faptul că orice existență este, în fond, coexistență, că ea presupune pe „celălalt”, asemănător nouă, părtaș și gînd și faptă.

Paul Alexandru Georgescu

REVISTA STRĂINĂ

O SCRITOARE interesantă se dovedește a fi Dora Russell, cea de-a doua soție a filosofului Bertrand Russell, autoarea unei mult discutate autobiografii, The Open World.

O INTERESANTĂ descoperire a făcut cercetătorul Richard Davies de la Cambridge, citind material documentar pentru o teză de doctorat. Vizitind Uniunea Sovietică, Statele Unite, Elveția și Franța, în căutare de descendenți ai familiei lui Leonid Andreev, a găsit la unul din nepoții marelui scriitor o serie de fotografii în culori, care întipăreau vesele scene din viața lui.

VITA AGITATĂ a clanului Burton este evocată de John David Morley într-un amplu articol din revista The Sunday Times.

Redactor șef: Nicolae Dan Frunțelotă, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Gheorghe Suci (secretar responsabil de redacție)

600 de poeme

„U” năl din visele mele este — pot găsi — în tot ceea ce am scris și voi scrie — 50 de poeme rezistente pe care să le scot la 50 de ani ai mei (sper să ajung la ei) într-un volum aparte”.

GRIGORE VIERU

R.S.S. Moldovenească

Piinea

Frumoasă piine, pace ție. Să nu mai mergi la bălăie! Tu, care sfîntă-n orice seară. Nu stringi la masă grămăjoară.

Tu, milenară, piinea mea în care luminoasă. Lin, mi se vede inima. Ca-n doina mea frumoasă!

Tu, care-asemeni la copil, Meru ești cu dreptate! Tu, care trebuie să fii Judecător a toate!

Mărire ție, piinea mierii Ce murmură muzica tăcerii! Tu, cea mișcînd, precum iubirea, Pămîntul, cerul, toată firea!

Femeia

Mai seacă uneori izvoare Și versul în privighetori. În pieptul tău de unde oare Atitea lacrimi și viori?

Aștepti întii iubirea cea mai mare Apoi cu dor de la copii scrisoare. Apoi din zări nepoții tăi de floare Femeie, tu, eternă așteptare!

Chiar muntele se mai tocește De timpul bun, de timpul rău, Atîtea vise și nădeje De unde oare-n pieptul tău?

Mai seacă și lumina-n soare E nu știu cum mai rece jos. În pieptul tău de unde oare Atitea lacrimi și fumes?!

Desene de Sobin Ștefăniță

Balcanice

MILAN UZELAT

Erinnerungen

Zi de zi, la 8,16, ne întineam În fața casei pe care Kastner Habermann O lăsase, împreună cu trei plane, moștenire studenților;

Vorbem despre ceață de deasupra orașului, despre întîmplătoare Intîlniri, ca și despre faptul dacă există sau nu întîmplare, Despre oșberile intru vinul de Spania, vinul nemțesc și vinul de Viseș.

Aves palme mici și ochi negri. Mîndră era de cămașa mea roșie, și-n timp ce Mi-o descheia îmi șoptea că astfel de lucru, La Barcelona, sint zile cînd nu-l poți purta.

După cursuri intram în casa în care s-a născut Beethoven, Ne dădeam în vînt după scrierile scîrțîi cu glanț, Ne priveam pe furis gîndindu-ne că

Ultima amintire despre muzică, despre mîndria Din urechea maestrului care surzise a fost sunetul marmorei Lovite de tocurile unei tîrfe de mahala.

Cînd adormea mă așezam în fața unei mese Și, cu ajutorul dicționarului, încercam să-nrocpeșc Tot ceea ce ar fi trebuit să-i spun cînd avea să se trezească. Timpul trecea și eu tot nu pricepeam Că pentru ceea ce trebuia spus nici nu existia cuvînt.

Bonn, vara 1973

În românește de Dumitru M. Ion

SPORT

Mărțișorul — și-nică mai îngheață vinul în pahar

M-lar fi plăcut ca primăvara să se deschidă cu minunea înfloririi turbulor de ploaie de aur și cu harababura limbilor infometate de soare în care se exprima brînzdușe, violele, cașii. Buza acestui început de martie nu știe să necheze bucurii. Clopotnițe de zăpezi — două pentru utrenie, celelalte pentru veeerine — se înalță la colturile casei, cu umerii întregi ca-n scrierile lui februarie. Indureta fătura a păcatului de-a fi iubit iernile de odinioară plînge-n piciorușul ferestrei. Iar mie mi-e dor de tunete spărgînd zările, de arbori de fulgere și de-o echipă de curcubeii. Dar în piscul așteptării — izvorul pebului. Schimb o doniță cu vin oacheș pe-o uleciță plină cu fluturi. Fiindcă nu-mi place să văd urzindu-se visul înierții, care-i fotbalul, prin urzind de polul Nord. Iată, optimele Cupei României s-au jucat pe pogoane de gheață. Cei din trîbune (și-au venit cu zece de mîini) încăreșii cu ger cereșe, trăgeau sloiurile din ei la mal cu cirigul și conform obiceiurilor noastre de-a umbla în mîini pe caldarimuri de sidet, s-au hrănit fertil cu speranța că vor învinge băieții cu gălețile căzătoare nîfnînd. Dar de data aceasta oasă a tăiat toată otava răsărînd după ploaia măceșilor. Cei mici s-au strezuit în uitare, păsîrînd sub ploaie iluzia fructului care le-a

REPERE

Ulise (III)

Cartea lui Joyce este, astfel, una dintre acele construcții ale minții și sensibilității omului, care caută să depășească ceea ce numim în mod obișnuit „literatură”, devenind o paradigmă a realității, dacă putem să ne exprimăm așa, adică o formă totală, iar căreia ei poate avea efecte minuitoare. Jocurile de cuvinte nu sînt intenționate a fi doar acte de virtuozitate, ci moduri de acces la „principii”, la cele dinții elemente constitutive ale lumii. S-a repetat în unele comentarii apărute pînă acum la noi uriasa prostie că romanul lui Joyce poate fi „receptat” cu ușurință din punct de vedere estetic, chiar și fără pătrunderea multiplicilor sensuri conținute în text. Nimic mai stupid, chiar dacă n-am avea în vedere degete sugerate bogate prin numele personajelor. „Citatul” conținut în textul lui Joyce prin traducerea numelor și a cuvintelor, îndeosebi din limbile vechi în cele moderne, ca și ambiguitățile, sugerează că zeul se ascunde în istorie, că evoluția grațurilor îl voalează mesajul și că trebuie să ne întoarcem înapoi pentru a găsi adevărul. Cine nu a studiat formata lezută a lui Joyce, fantasmă de înțelegere a „exercițiilor spirituale” specifice ordinului precum și carura intelectuală a acestor organizatori de școli și de universități celebre (una dintre primele, în anul 1901 după recunoașterea misiunii întemeiate de Ignatius, a funcționat la Cluj, în actualul local al unui cîmin studentesc pe care îl cunoașteam prea bine), cine nu este conștient de uriasa distanțabilitate intelectuală a omului medieval se poate greu apropia de așa-zisul „modernism” al lui Joyce. Poate că nota parodicală ațt de înșelătoare, bătînd de joc adeseori exagerat, privind îndeosebi limbajul pozitivist de la sfîrșitul veacului trecut și din primele decenii ale secolului nostru, poate să oculte mesajul real al cărții lui Joyce, dar numai o minte înapoi pentru sensuri mari se va lăsa furată de aceste „valuri” ale zeității Maya (cred că ea este păcatul patroanal a literaturii secolului nostru, din păcate!).

Știm din mărturia fratelui lui Joyce că scriitorul a fost obsedat de motivul odysseic încă din adolescență în urma lecturii cărții lui Charles Lamb, Aventurile lui Ulise (v. Stanislaus Joyce, My Brother's Keeper, The Viking Compass Edition, New York, 1969, pp. 49). Profesorul Stanislaus Joyce afirmă că atitudinea înaltă de „excitator faptul că aceasta pretuia mai mult stabilitatea minții decît forța elementară a celorlalți eroi greci. De altfel, în articolele sale putem afla o notă de batjocură la adresa unui autor care echivala darurile lui Ulise cu cele ale lui Achile (v. James Joyce, The Critical Writings, edited by Ellsworth Mason and Richard Ellmann, The Viking Press, New York, 1968 reprint, pp. 137, discuția în legătură cu cartea lui A.S. Canning). Lista scriitorilor moderni care s-au preocupat de acest motiv este lungă, de la Giraudoux și Hauptmann la Jean Giono și Kazantzakis, iar despre poet se să mai spunem? Nu există nici un nume de mare autor modern care să nu se fi oprit asupra motivului odysseic, accentuînd în asupra „rătăcirilor eroului”. He asupra întoarcerii acasă. În literatura noastră modernă, Lucian Blaga produce una dintre cele mai frumoase și pregnante imagini ale condiției umane, în Ulise-le său din 1936: „...Cătrugul putrezite / la margine de timp / acolo între Hades / și-acelie culmi de nimfă. / Nu m-amăgesc eu să număr nestemete, / nici nu mă cheamă-n urmă / turturii și vrăjii ulate. // Zezi, orice amintire-ți / din urma unor răzbi / prin țări, prin ani primite / pe la răscruși și vămi. / Nu aștepta pătani / să izvodesc, alăse, / Desartă născocire / e vorba ce se țese. // Dar pe liman ce bine-ți / și stăm în necuvînt — / și fără de-amintire / și ca de sub pămînt, / s-auzi, în ce tăcere / cu zîmzete de roi, / frumusețe și cu moartea / lucrează peste noi”. Avem aici o frumoasă și conștientă de tot diferință de cea joyceiană, desigur, aceea a unui Ulise în fața morții, mult după întoarcerea acasă, așteptînd ca un creștin. Tăcerea lui se referă la propria poziție a poetului în raport cu povestea, cu „istoria” ce se „vorbeste” gălăgios și cuvinte multe, unor conotații privind textul joyceian, pentru a sugera importanța acestui eveniment editorial, pe care-l datorăm, așa cum am mai spus, marii devotivii a lui Mircea Ivănescu și diligenței editurii „Univers”.

Aurel-Dragoș Munteanu

În românește de Dumitru M. Ion

SPORT

Mărțișorul — și-nică mai îngheață vinul în pahar

M-lar fi plăcut ca primăvara să se deschidă cu minunea înfloririi turbulor de ploaie de aur și cu harababura limbilor infometate de soare în care se exprima brînzdușe, violele, cașii. Buza acestui început de martie nu știe să necheze bucurii. Clopotnițe de zăpezi — două pentru utrenie, celelalte pentru veeerine — se înalță la colturile casei, cu umerii întregi ca-n scrierile lui februarie. Indureta fătura a păcatului de-a fi iubit iernile de odinioară plînge-n piciorușul ferestrei. Iar mie mi-e dor de tunete spărgînd zările, de arbori de fulgere și de-o echipă de curcubeii. Dar în piscul așteptării — izvorul pebului. Schimb o doniță cu vin oacheș pe-o uleciță plină cu fluturi. Fiindcă nu-mi place să văd urzindu-se visul înierții, care-i fotbalul, prin urzind de polul Nord. Iată, optimele Cupei României s-au jucat pe pogoane de gheață. Cei din trîbune (și-au venit cu zece de mîini) încăreșii cu ger cereșe, trăgeau sloiurile din ei la mal cu cirigul și conform obiceiurilor noastre de-a umbla în mîini pe caldarimuri de sidet, s-au hrănit fertil cu speranța că vor învinge băieții cu gălețile căzătoare nîfnînd. Dar de data aceasta oasă a tăiat toată otava răsărînd după ploaia măceșilor. Cei mici s-au strezuit în uitare, păsîrînd sub ploaie iluzia fructului care le-a

Fănuș Neagu

Lucafașarul

Redactor șef: Nicolae Dan Frunțelotă, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Gheorghe Suci (secretar responsabil de redacție)

Redacția: București, Piața Școltei nr. 1, tel. 17 32 09

ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96

Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII